Godina V - Broj 53

Informativno političko glasilo

Bunjevačke Novine

Subotica, novembar 2009.

Cina: 50 dinara

UPIŠIMO SE U BIRAČKI SPISAK

NEK SE ZNADE DA BUNJEVAC ŽIVI!

ISSN 1451 2505

BUNJEVAČKOM NARODU!

UPIŠIMO SE U BIRAČKI SPISAK BUNJEVACA

Istorijska je prilika da po Ustavu i Zakonu Republike Srbije potvrdimo svoje postojanje ko samostalnog autohtonog naroda i ostvarimo sva prava koja pripadaju i drugim nacionalnim zajednicama u Republiki Srbiji.

Upisom u birački spisak stičemo pravo da samostalno i neposridno biramo svoje pridstavničko tilo - NACIONALNI SAVIT BUNJEVAČKE NACIONALNE MANJINE - i tako sami uređivamo svoje potribe radi ostvarivanja prava na samoupravu u oblastima: obrazovanja, kulture, informisanja i upotribe svog jezika.

Upisom u birački spisak garantuje se pravo da svako upisan, bira i da bude biran u Nacionalni savit bunjevačke nacionalne manjine. Izborom Nacionalnog savita, ko svog pridstavničkog tila u Republiki Srbiji, jedared za sva vrimena spričićemo svako dalje svojatanje, osporavanje, otimanje i zloupotribu naše kulture, običaja, jezika i tradicionalni manifestacija.

Nacionalni savit bunjevačke nacionalne manjine je partner i sagovornik Republike Srbije, AP Vojvodine i lokalni samouprava u realizaciji svi potriba Bunjevaca. To je jedinstvena prilika da se Bunjevci pitaju i ostvare svoja prava i potribe.

Odlukom ministra za ljudska i manjinska prava, upis u biračke spiskove počo je 9. novembra 2009. i trajaće do 9. marta 2010. godine.

Upis u birački spisak, sve poslove oko biračkog spiska i izbore, sprovode državni organi Republike Srbije po Zakonu o nacionalnim savetima nacionalnih manjina, a neposridne poslove u ime bunjevačke nacionalne zajednice vodi Nacionalni savit bunjevačke nacionalne manjine.

O načinu upisa, obrascima i toku upisa, bićete obavišteni od strane operativni lica zaduženi za sprovođenje upisa u birački spisak, u Vašem mistu stanovanja i mesnoj zajednici.

Za sve informacije možete se obratit kancelariji Nacionalnog savita u Subotici, Trg cara Jovana Nenada 15 V sprat, lično el telefonom na brojove:

024 554-881, 024 523-505 i 024 524-964.

Nacionalni savit bunjevačke nacionalne manjine

Bunjevačke Novine

Informativno političko glasilo
bunjevačke nacionalne manjine

Godina V - broj 53 - novembar 2009.

Izdavač:
Novinsko izdavačka ustanova
„BUNJEVAČKI INFORMATIVNI CENTAR"
Trg Cara Jovana Nenada 15/I
24000 Subotica
Tel/fax: +381 024 523-505
e-mail: bic@tippnet.rs

Tekući račun:
335-16082-21 Metals Banka
160-143270-73 „Intesa"

v.d. direktora i glavni odgovorni urednik NIU „BIC"
Stevan Nemet

Saradnici:
Ružica Parčetić
Nataša Džmura
Dragan Tovarišić
Marija Horvat
Desanka Kujundžić
Ana Vojnić Kortmiš

Tehničko uređenje:
Ivan Stantić

Tiraž:
1000 primeraka

Štampa:
„Rotografika" Subotica

Distribucija:
„Štampa sistem" - Beograd
„North press" - Subotica
„Futura plus" - Zemun
„Celtis press" - Sombor

Osnivač izdavača:

NACIONALNI SAVET BUNJEVAČKE NACIONALNE MANJINE

Kancelarija u Subotici:
Trg Cara Jovana Nenada 15/V
24000 Subotica
Tel/fax: 024 554-881
e-mail: bns.scg@EUnet.rs
bns.scg@panonnet.net

Regionalna kancelarija u Somboru:
Staparski put br. 10
25000 Sombor
Tele/fax: 025 449-175

Rič urednika

Poštivana čeljadi!

Novembar misec je za nas Bunjevce uvik pun kojekaki dešavanja, borame ima tušta posla. No, ono što se mora nije ni tako teško, samo što ima nikoliko oni koji od dosade ne znaje šta će, pa se siroti brezimeni priko interneta dopisivaje i ništa njim nije dobro šta uradimo, a koliko pišu, bar da su samo malo štogod napisali i za ove naše novine, možda bi onda bile i po njevom ukusu. Nisu se latili ni malo. Koliko o svemu znadu vidi se iz tog šta pišu. Iako su, siroti, brezimeni, el sa kojekakim novim prolaznim „pravim bunjevačkim" imenima ko što je „yxcvb", „ppere", „bećar" itd. i koji fale foto-istraživačko novinarstvo, a o njim ne znaje baš ništa, tribali bi doć, pridstavit se, ko što je kod nas Bunjevaca red, kast šta znadu, kast kako bi možda tribalo da izgledaje naše novine, pomoć štogod. No, sve u svemu, i rđava kritika je bolja od nikake. Dok o nama pišu, znači da nas i čitaje. Zabrinićemo se kad nas niko ne bude čito i kad nas ne budu kritikovali. Nikom nije zabranjeno da dođe ode do nas, pa, eto, pozivamo i te s nikim čudnim imenima da dođu, da vidimo ko su (iako znamo) i šta bi tili.

Sadržaj

Podsićanje na oslobođenje Subotice
Strana 7

Utemeljenje bunjevačkog identiteta
Strana 8-9

Doček najslavnije vojske
Strana 10-11

Regent Aleksandar: Subotica je naša
Strana 14-16

Kate bile najveselije
Strana 17

Nastupilo 760 folkloraca i muzičara
Strana 18

Od bilog šlinga do tambure
Strana 19

Teška godina za naše domaćine
Strana 24-25

Ako bi i Vi tili da vam poštaš svakog prvog u misecu na kućnu atresu donesiva „Bunjevačke novine" pritplatite se na nji.
Godišnja pritplata je 420 dinara.
Platit možte uplatnicom na naš tekući račun:
335-16082-21 (Metals Banka) sa naznakom „za pritplatu".
Godišnja pritplata za inostranstvo je 20 evra.
Naš devizni račun je:
IBAN: RS35335007010004868865; SWIFT: MBSORS22
(Metals Banka) sa naznakom „za pritplatu".
Posli uplate obavezno nas nazovite na broj telefona: +381 (0)24 523-505 da bi zapisali vašu atresu na koju triba da vam šaljemo „Bunjevačke novine".

6 - 8. novembra održan je Festival „Vojvodina u pesmi i igri" koji je i ove godine orga-

nizovalo KUD „Aleksandrovo". Na Festivalu je učestvovalo 18 društava iz Srbije sa priko 750 učesnika.

9. novembra je zvanično počo upis u biračke spiskove za izbor nacionalni savita.

10. novembra ugledala je svitlost dana knjiga Mije Mandića „Buni, Bunievci, Bunjevci".

11. novembra u goste Bunjevačkog kulturnog centra

iz Subotice su došli prijatelji iz Bugarske.

12. novembra je održan skraćeni program svečane akademije povodom obilužavanja godišnjice ulaska srpske vojske u Suboticu i oslobođenja Subotice od austrougarske vlasti 1918. godine. Program pod imenom „Braća uvek – uvik zajedno", tradicionalno organizuju već 18 godina SKC „Sveti Sava" i Bunjevački kulturni centar Subotica. Ove godine program je bio skraćen na svega po sata zato što je oma posli tog programa na pozornici bivšeg bioskopa

„Jadran" bila zakazana pozorišna pridstava na mađarskom jeziku.

13. novembra su u 10.15 sati na Željezničkoj stanici u Subotici položeni vinci na spomen-ploču postavljenu ko spomin na dolazak srpske voj-

ske u Suboticu 1918. godine. Posli tog su položeni i vinci na Spomenik oslobodiocima u ratovima od 1912. do 1918. godine, na Puškinovom trgu u Subotici.

17. novembra izložbom bilog šlinga u prostorijama KUD „Bunjevka" otvoren je Festival bunjevačkog narodnog stvaralaštva.

18. novembra u Bunjevačkoj matici u okviru Festivala bunjevačkog narodnog stvaralaštva, održana je tribina posvićena Ambroziju Bozi Šarčeviću. Tribinu je vodio Mijo Mandić.

19. novembra u prostorijama Bunjevačke matice, a u okviru Festivala bunjevačkog narodnog stvaralaštva, održana je tribina na temu „Problemi Bunjevaca i mali etničkih zajednica na području Evrope" o čem je divanio dr Aleksandar Raič.

20. novembra u Velikoj vićnici Gradske kuće, isto tako u okviru Festivala bunjevačkog narodnog stvaralaštva,

održano je Tamburaško veče, sa kojim je zatvoren festival.

21. novembra BKC Bajmok je organizovo tradicionalni Bal za Svetu Katu. Posli kulturno umitničkog programa,

ko što je i red, sve Kate su dobile prigodne poklone, a nakraju je i organizovana bogata tombola.

23. novembra u Pokrajinskom sekretarijatu za informacije, u Novom Sadu, održan je sastanak na kojem se divanilo o poslovanju javni glasila čiji su osnivači saveti nacionalni manjina i mirama za poboljšanje rada medija.

25. novembra u Velikoj vićnici Gradske kuće održana je svečana akademija povodom obilužavanja nacionalnog praznika bunjevačke nacionalne

manjine, odnosno godišnjice Velike narodne skupštine u Novom Sadu 1918. godine, kad je doneta odluka o otcipljenju Vojvodine od Austrougarske i prisajedinjenju Kraljevini Srbiji.

25. novembra Povodom obilužavanja Nacionalnog praznika bunjevačke nacionalne manjine tj. godišnjice održavanja Velike Narodne skupštine Srba, Bunjevaca i ostali Slovena, UG „Bunjevačko kolo" iz Sombora, priredilo je svečana akademiju u Srpskoj čitaonici Laza Kostić.

Na svečanoj Akademiji divanili su: Mile Vojnović, sociolog i hroničar, i Marija Bojanin, istoričar.

U prigodnom kulturno-umetničkom programu nastupila je pivačka grupa „Varošanke" i vokalna solistkinja Branka Žiža.

6. Decembra u prostorijama Doma kulture u Maloj Bosni, održaće se tradicionalna izložba božićnjaka koju već više godina organizuje sekcija žena „Vridne ruke” KUD „Ravnica” iz Male Bosne.

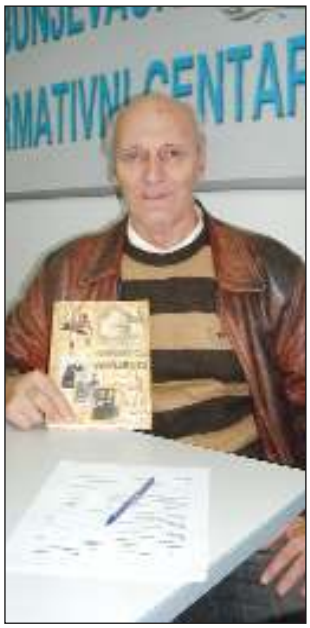
Od 17. do 21. decembra Bunjevački kulturni centar Bajmok organizuje Božićnu izložbu u prostorijama Mesne zajednice „Bajmok”.

I ove, ko i svake godine digod oko Materica, iz štampe će izać „Bunjevački kalendar” za 2010. godinu u izdanju Bunjevačkog kulturnog centra iz Subotice. Promocija će po običaju bit odžana u svečanoj sali Srpskog kulturnog centra „Sveti Sava”. Ovom prilikom će bit upriličena i izložba radova sa VIII kolonije „KLAS” koja je bila održana još u oktobru misecu.

U kulturno umitničkom dilu programa nastupiće narodni orkestar i folklorni ansambl Bunjevačkog kulturnog centra.

Promocija dugo čekane knjige „Buni, Bunievci, Bunjevci” autora Mije Mandića održaće se 18. decembra u sali Nove Opštine.

I ove, ko i svake godine prid Božić, Nacionalni savit bunjevačke nacionalne manjine, za đake koji pohađaju izborni predmet Bunjevački govor sa elementima nacionalne kulture, organizovaće priredbu i podilu božićni i novogodišnji paketića.

PRIPORUKE NACIONALNOG SAVITA BUNJEVAČKE NACIONALNE MANJINE U VEZI SA MIŠLJENJEM SAVETODAVNOG KOMITETA ZA OKVIRNU KONVENCIJU I IZVEŠTAJEM KOMITETA EKSPERATA ZA POVELJU O REGIONALNIM ILI MANJINSKIM JEZICIMA

1. Nacionalni savit bunjevačke nacionalne manjine, pozdravljajuć priporuku Savetodavnog komiteta Okvirne konvencije izraženu u stavu 42. Mišljenja, da organi Srbije triba da nastave da se striktno pridržavaju načela slobodne samoidentifikacije, poziva državne organe da omoguće da sva zainteresovana lica na popisu stanovništva 2011. imaju priliku da se slobodno izjasne i budu evidentirana ko pripadnici bunjevačke nacionalne manjine, izmed ostalog i na način da omoguće da legitimni pridstavnici Bunjevaca budu uključeni u sprovođenje popisa.

2. Nacionalni savit bunjevačke nacionalne manjine primećuje da nalaz Savetodavnog komiteta sadžan u odiljku 41. Mišljenja da još uvik postoje rasprave o tom jel Hrvati i Bunjevci imaju različite identitete. Tačno je, da se vode rasprave sa onim građanima koji sebe nazivaju bunjevački Hrvati, Bunjevci – Hrvati il Hrvati - Bunjevci. To su građani bunjevačkog porikla, koji kažu da su i oni Bunjevci al da pripadaju hrvatskom rodu (da smo svi mi Bunjevci grana hrvatskog stabla). Ove rasprave se ne vode i ne odnose se na Hrvate koji svom identitetu ne dodaju bunjevačko poriklo. Priporuka Nacionalnog savita bunjevačke nacionalne manjine je izričitog stava da Bunjevci i Hrvati imaju različite identitete.

Nalaz Savetodavnog komiteta sadržan u odiljku 90. prema kojem su podrška i saradnja pokrajinski organa Vojvodine uopšteno ocinjeni ko pozitivni od strane pridstavnika manjina, nije u potpunosti tačan. Priporuka Skupštini AP Vojvodine je da i pripadnici bunjevačke nacionalne manjine ostvare pravo da osnuju Zavod za kulturu Bunjevaca.

3. Pozdravljajuć pozitivnu primenu upotribe manjinski jezika na teritoriji AP Vojvodine, što Savetodavni komitet izričito konstatuje u stavu 170. svog Mišljenja. Priporuka Nacionalnog savita bunjevačke nacionalne manjine je da lokalne vlasti grada Subotice i Sombora u službenu upotribu uvedu bunjevački jezik i pristanu sa diskriminatorskim postupkima koji su prema Savitu i pripadnicima bunjevačke nacionalne manjine zasnovani na stavu lokalni vlasti da bunjevački nije poseban jezik.

Priporuke za primenu Povelje o regionalnim ili manjinskim jezicima

1. Priporuka je Nacionalnog savita bunjevačke nacionalne manjine nadležnim organima Srbije da na slidećem popisu stanovništva u klasifikaciji jezika otvori rubrika „bunjevački jezik” čime će se doć do precizni podataka o broju govornika bunjevačkog, a licima koja se smatraju govornicima tog jezika i pripadnicima bunjevačke nacionalne manjine omogućit doslidno ostvarivanje svoji prava.

2. Nacionalni savit bunjevačke nacionalne manjine, uvažava priporuku Komiteta eksperata da nadležni organi Republike Srbije razjasne status bunjevačkog jezika prema Povelji. Priporuka je Nacionalnog savita bunjevačke nacionalne manjine, Narodnoj skupštini Republike Srbije da donese Zakon o dopunama Zakona o ratifikaciji Evropske povelje o regionalnim ili manjinskim jezicima. Time će se svorit uslovi da se i bunjevački uvrsti u listu jezika koji uživaju zaštitu prema Dilu III Povelje.

3. Priporuka Nacionalnog savita je da nadležni organi vlasti u Republiki Srbiji, na svim nivoima njezinog organizovanja, doslidno poštuju obavezu priuzetu iz Povelje o regionalnim ili manjinskim jezicima. Da aktivno učestvuju u stvaranju i poboljšanju uslova informisanja na bunjevačkom jeziku. Da uvažavaju Nacionalni savit bunjevačke nacionalne manjine ko legitimnog pridstavnika i da u tom smislu omoguće da Nacionalni savit bunjevačke nacionalne manjine vrši prava i obaveze osnivača javni glasila.

Nacionalni savit bunjevačke nacionalne manjine

UPIŠIMO SE U BIRAČKI SPISAK
NEK SE ZNADE DA BUNJEVAC ŽIVI!

Svečanost BKC Subotica i SKC „Sveti Sava” povodom obilužavanja 13. novembra

PODSIĆANJE NA OSLOBOĐENJE SUBOTICE

Bunjevački kulturni centar Subotica i Srpski kulturni centar „Sveti Sava” i ove godine su zajednički obilužili 13. novembar, dan oslobođenja Subotice u Prvom svitskom ratu. U četvrtak, 12. novembra, u Sali „Jadran” održana je svečana akademija, koja će, na žalost, ostat zapamćena ko neslavni događaj. Nije ni polak programa izvedeno kad je konferansije, glumac **Boško Boškov**, izašo na binu i kazo da ima najtežu ulogu u životu, da kaže da se sa programom ne mož nastavit jel će se ode sad igrat pozorišna pridstava. Iako je sala za akademiju rezervisana još prija dva miseca, iz Narodnog pozorišta, koje ode izvodi pridstave, saznali su da je greškom uplanirana i pozorišna pridstava na isti dan i u isto vrime. No, onda više nije bilo natrag, jel pozivnice i plakate za akademiju su odštampane.

Konferansije je pročito ko sve još nije stigo da nastupi, i zamolio publiku da napušti salu. Navo je da neće moć nastupit vokalni solisti iz Beograda i folklorni ansambl BKC Subotica, koji je tribo da izvede spletove bunjevački i srpski igara.

Sa zapripašćenjom positioci su ustali, pogledali jedni na druge, razminjujuć riči nevirice „kako se to moglo desit”, i „jel je baš akademija morala bit prikinuta”. Dok su izlazili, publika pozorišne

pridstave na mađarskom jeziku, koja je ubrzo slidila, već je čekala da uđe.

U programu su nastupili Mešoviti hor SKC „Sveti Sava”, pod upravom **Veselina Jeftića**, Orkestar BKC, pod upravom **Radovana Popova**, i glumac Narodnog pozorišta **Miloš Stanković**, u ime Bunjevaca positiocima se obratila **Nevenka Bašić Palković**, a u ime Srba **Zoran Veljanović**. Posebni gosti na svečanoj akademiji bili su iz Bugarske: **dr Irina Janakijeva**, pridsidnica Fondacije „Evropa”, **prof. dr Ivan Todorov**, koreograf, i **Maksim Anfinogentov**, pridsidnik Odbora Evropskog festivala folklora „Primorsko” u Bugarskoj.

I sutradan, 13. novembra, na polaganju vinaca na spomen-ploču oslobodiocima, na subotičkoj Željezničkoj stanici, još uvik se pripovidalo o sinoćnom nemilom događaju. No, svečanost je održana brez problema, uprkos stalnom prolasku putnika i razglasu koji je najavljivo polazak i dolazak vozova. Tu su domaćini podsitili na dane kad je srpska vojska oslobodila Suboticu i trenutke koji su se događali baš na ovom

peronu Željezničke stanice. Danas je tu spomen-ploča, di su položeni vinci zafalnosti današnji pokolenja za slobodu.

Oma nakon tog svi su pošli na Puškinov trg, u park, di se nalazi Spomenik oslobodiocima u ratovima od 1912. do 1918. godine. Prija polaganja vinaca, o značaju ovog datuma divanio je **Rajko Vojnović**, pridsidnik Udruženja ratni dobrovoljaca, njihovi potomaka i poštovalaca, MO Subotica. Vince na spomenik su položili pridstavnici Severnobačkog okruga, Grada Subotice, Udruženja dobrovoljaca od 1912. do 1918. njihovi potomci i poštovaoci, iz Subotice i iz Beogarada, Nacionalnog savita bunjevačke nacionalne manjine, Udruženja boraca iz poslidnjeg rata, DSS, Kraljeve omladine, Kola srpski sestara, i naravno, domaćina SKC „Sveti Sava” i Bunjevačkog kulturnog centra Subotica.

Polaganju vinaca na spomen-ploču i na Spomenik prisustvovali su gradonačelnik **Saša Vučinić**, i pridsidnik Okruga, **Zoran Prćić**.

B. E.

U Velikoj vićnici obilužen nacionalni praznik Bunjevaca, 25. novembar

UTEMELJENJE BUNJEVAČKOG IDENTITETA

Nacionalni savit bunjevačke nacionalne manjine svečanom akademijom obilužio je 25. novembra nacionalni praznik bunjevačke zajednice. Program u Velikoj vićnici Gradske kuće počo je himnom Srbije i svečanom pismom Bunjevaca u izvođenju Ženskog omladinskog hora, pod upravom **Maćaša Murenjija**. Ovo je dan kad je 1918. godine, posli završetka Prvog svitskog rata održana Velika narodna skupština u Novom Sadu, na kojoj je jednoglasno odlučeno da se Vojvodina otcipi od Ugraske i prisajedini Kraljevini Srbiji, a onda i Kraljevini Srba, Hrvata i Slovenaca. Toj skupštini prisustvovali su u značajnom broju i delegati Bunjevci, koje je pridvodio pop **Blaško Rajić**.

Zafaljuć se gostima što su došli na obilužavanje ovog praznika, **Nikola Babić**, pridsidnik Bunjevačkog nacionalnog savita, je izmed ostalog kazo:

– Za nas Bunjevce odluke Velike narodne skupštine o pravu naroda na samoopridiljenje je najveće istorijsko utemeljenje u priznavanju nacionalnog identiteta naše bunjevačke samobitnosti i potpune ravnopravnosti s ostalim slovenskim narodima… Bunjevci su ode na ovim prostorima stvarali svoju državu zajedno sa drugima. Ako je to tako, onda Bunjevci ne mogu bit u toj istoj državi manjina s manje prava od drugi.

Nikola Babić

Prof. dr Ljubomirka Krkljuš

Svečanoj akademiji od važni gostiju prisustvovali su **Atila Juhas**, pomoćnik pokrajinskog sekretara za kulturu, **Boro Kecman**, samostalni stručni saradnik u Pokrajinskom sekretarijatu za propise, upravu i nacionalne manjine, **Milan Marodić**, pridsidnik SKC „Sveti Sava", **Nikola Stojanac** iz Zavoda za udžbenike Republike Srbije, **dr Tomislav**

Branković, iz Ministarstva vera, **Bogdan Laban**, pridsidnik Gradskog odbora DSS-a, mr **Miroslav Niškanović**, iz Etnografskog instituta u Beogradu, pridstavnice Kola srpskih sestara iz Subotice i pridstavnici Srpske napredne stranke iz Sombora. Telegrame čestitki poslali su **Šandor Egereši**, pridsidnik Skupštine AP Vojvodine, akademik **Zoran Kovačević**, pridsidnik Ogranka SANU u Novom Sadu, **Saša Vučinić**, gradonačelnik Grada Subotice i **dr Žarko Obradović**, ministar prosvete.

U dilu kulturnog programa ponovo je nastupio Ženski omladinski hor, posli čega je student **Sava Stambolić** prino govor **regenta Aleksandra** prilikom njegove prve posite Subotici 1919. godine. Na kraju je **Nela Ivić** pročitala odlomak pisme „Borba vile Bunjevke za svoje ime i svoj rod" iz Bunjevačkog kalendara za 1939. godinu.

Sava Stambolić

Nela Ivić

O događajima vezanim za 25. novembar 1918. godine, ekspoze je iznela gošća **profesor dr Ljubomirka Krkljuš**, iz Beograda. U uvodnom dilu svog izlaganja ona je kazala da je ova odluka na Velikoj narodnoj skupštini u Novom Sadu bila završetak dugačkog perioda istorije ovi naroda u Južnoj Ugarskoj, života pod tuđinskom vlašću i početak jedne nove epohe, života u sopstvenoj državi. Raspad Austrougarske omogućio je mnogim narodima stvaranje sopstveni, nezavisni država. Naglašavajuć da prilike za vrime Prvog svitskog rata u Banatu, Bačkoj i Baranji nisu dozvoljavale nikaku nacionalnu političku akciju, istakla je da je do nje došlo tek u jesen 1918. godine, kad je habsburško carstvo došlo u krizu i počelo da se raspada. Nakon proboja Solunskog fronta, u novembru je u Novom Sadu osnovan Srpski narodni odbor, a onda je započelo osnivanje misni narodni odbora. On je već 4. novembra istako svoj glavni cilj, ostvarenje prava Srba i drugi Južni Slovena u Ugarskoj, na osnovu samoopridiljenja naroda.

Više iz ekspozea dr Ljubomirke Krkljuš objavićemo u slidećem broju.

UPIŠIMO SE U BIRAČKI SPISAK
NEK SE ZNADE DA BUNJEVAC ŽIVI!

Oslobođenje Subotice 13. novembera 1918. godine

DOČEK NAJSLAVNIJE VOJSKE

I da niste krv od naše krvi, i da niste kost od naše kosti, s ponosom bi dočekali najslavniju vojsku cilog svita, a kamoli braću rođenu!... – kazo je dr Manojlović. Subotica je posli tog 13. novembra 1918. godine – danima, nediljama i misecima slavila svoje oslobođenje i svoje oslobodioce – viteško vojsku Kraljevine Srbije. To je bila ona prava, patriotska Subotica!

U toj nepokolebljivoj viri, s oduševljenjom je u Subotici dočekana vist o proboju Solunskog fronta 14. septembra 1918. godine i nezadrživom jurišu herojske srpske vojske u otadžbinu! A kad je 13. novembera 1918. godine, glas o njezinom približavanju stigla do subotički prvaka - nikoliko dana prije (10. novembra) formiranog Narodnog odbora Bunjevaca i Srba - na željezničkoj stanici se skupila velika masa ljudi.

Anta Živulović

Mihajlo Bodi

Milan Atanacković

Vladislav Krupežević

Vizionarsko jugoslovenstvo

U ime tog patriotskog Narodnog odbora Bunjevaca i Srba, pobidonosnu Srpsku vojsku, na čelu s potpukovnikom **Antom Živulovićem** i majorom **Mihajlom Bodijem**, pozdravio je **dr Jovan Manojlović**, iskrenim ričima dobrodošlice, iskazujuć vikovima nataložene nade i virovanja u oslobodilačku misiju „majke Srbije".

…Draga braćo! – kazivo je Manojlović: **– Iznenada nam stiže vist da nam dolazite… Ode Vas, u Subotici biloj, čeka 70.000 Bunjevaca i Srba, raširenu ruka da Vas prigrle na tople bratske grudi. I da niste krv od naše krvi, i da niste kost od naše kosti, s ponosom bi dočekali najslavniju vojsku cilog svita, a kamoli braću rođenu!…**

Subotica je posli tog 13. novembra 1918. godine - danima, nediljama i misecima slavila svoje oslobođenje i svoje oslobodioce - viteško vojsku Kraljevine Srbije. To je bila ona prava, patriotska Subotica!

Bila je to, u stvari, samo kulminacija rodoljubivog, čak panslavinskog, a cigurno baš - jugoslovenskog ujediniteljskog vizionarstva tinjalog vikovima, a naraslog naročito posli, nažalost kratkotrajnog i varljivog autonomnog Vojvodstva Srbije i Tamiškog Banata od 1849. do 1860. godine.

Pridvodnici, okrenuti i uprti prema Beogradu i Srbiji, bili su u Subotici.

Subotički patriotski tribuni

Pored srpski narodni prvaka: **Teodora Boška Vujića, Dušana Petrovića, Mladena Karanovića, Dušana Radića**, braće **Manojlović** i drugi - i pravi bardovi, bunjevačke nacionalne svisti, na čelu sa biskupom **Ivanom Antunovićem, Bozom Šarčevićom, Kalorom Dragutinom Milodanovićem, Blaškom Rajićem, Mijom Mandićem** i tušta drugi... A taj - Kalor Dragutin Milodanović, subotički Bunjevac, koji je bio prvi subotički profesionalni novinar, osnivač i urednik patriotski novina koje su budile nacionalnu svist njegovi, u to vrime, već pomalo zaspali i jednim dilom odnarođeni sunarodnika - očo je u Srbiju da bi ko dobrovoljac u srpskoj vojski učestvovo u srpsko-turskim ratovima od 1876. do 1878. godine.

Posli ti ratova, koji nisu doneli potpuno oslobođenje južni srpski krajova, s tugom je divanio i piso, kako mu je žavo što nije dočeko tu sriću, da dođe do tužnog Kosova polja, al se ipak s ponosom sića rata za oslobođenje svojeg srpskog naroda.

Na izvorištima tog i takog rodoljublja i uzdanja u viteško oslobodilačku srpsku vojsku, nidrila se ujediniteljska želja i snaga slovenskog življa Subotice.

Uostalom, Subotica je u tom Prvom svitskom ratu - koji joj je dono dugo očekivanu slobodu - imala 23 dobrovoljca u Vojski Kraljevine Srbije, koji su do nje stizali na početku rata, u većini slučajova ilegalno prilazeć granicu na Savi i Dunavu, el su posli napuštali mrske „K und K" regimente i prilazili istočni front, uključujuć se u Jugoslovenski dobrovoljački korpus u Rusiji.

I to je, bila i ostala - patriotska Subotica!

Utiski đenerala Krupežević

Kazli smo već da su Subotičani svoje oslobodioce novembra 1918. godine dočekali s neopisivim oduševljenjom. U gradu i okolini, danima, nediljama i misecima, trajala su slavlja i gošćenja proslavljeni srpski junaka... Uostalom, evo kako se prvi komandant Subotice, divizijski đeneral **Vladislav Krupežević**, na desetogodišnjicu oslobođenja Subotice, 1928. godine - sića novembarski dana svog službovanja u Subotici (kast ćemo samo dilove njegovog zdravo dugačkog pisma):

…Pitate me kako su nas Bunjevci primili? El se to mož zaboravit?! El se to, i za to, smi pitat?

U Beograd sam ušo jedan dan prija trupa Drinske divizije, tirala me žarka želja da što prija vidim i zagrlim svoju porodicu. Ulazeć, još od Torlaka, svit me je bučno pozdravljo, a kola u kojma sam bio sa potpukovnikom Vlastimirom Nikolićom, bukvalno su bila pritrpana zelenilom i cvićom… Pa, ipak, ono šta sam doživio u Subotici – štogod je drugo… tom se nisam nado… To je trajalo danima i misecima. Koliko svečanosti, divni govora, izliva bratske ljubavi.? Na primer - građani traže da njim u ,,Šandor" (Aleksandrovo) puštimo vojnike da se upoznaje i da ji ugoste… Puštimo čete… a posli dva-tri dana ne mogu da se skupe i povrate… Međusobno pričaju: …izneli smo žive glave iz toliki ratova, a ovdi kod Bunjevaca skoro da i' izgubimo…".

I to je, bila i - ostala patriotska Subotica.

Sa srpskom vojskom sloboda stigla u Sombor 13. novembra 1918. godine

SOMBOR U NOVOJ DRŽAVI

Tek prid samu ponoć na Željezničku stanicu u Sombor je stigla četa srpske vojske, iz voza je prvi sašo srpski dobrovoljac, narednik Marko Benja, somborski Bunjevac, a med somborskim dobrovoljcima Bunjevcima bili su Matiša Dorotić i Filip Benja

Za Sombor 13. novembar 1918. godine nije bio samo dan oslobođenja od vlasti austrougarske monarhije. Bila je to i promina sistema. Jedna država zaminila je drugu, početak je to krupni politički promina, strukture vlasti i privrednog položaja. Sombor je u Austrougarskoj bio jedan od važni centara, sidište Bačko-bodroške županije. Nakon Velikog rata Sombor gubi svoj politički, a time i privredni značaj već i samim tim što je Sombor bio trgovačko, a ne proizvođačko sridište. Nauka i obrazovanje su isto tako zauzimali značajan prostor u Somboru. Postojala je (a i danas postoji) Učiteljska škula, Istorijsko društvo Bačko-bodroške županije (više od njeg nema ni traga), Srpska čitaonica i, njoj nasuprot, Mađarska građanska kasina... jednom ričju, Sombor je bio velegrad.

Tog 13. novembra objavljeno je da se svakog časa očekuje dolazak srpske vojske. Trobojnice su bile istaknute na mnogim kućama... Misno narodno veće Srba i Bunjevaca zasida u Gradskoj kući i pripravlja svečani doček. A narod se poslipodne okuplja na sokakima i kreće prema Željezničkoj stanici. Prolazili su sati, al voza još nije bilo. Tek prid samu ponoć na Željezničku stanicu u Sombor je stigla ČETA SRPSKE VOJSKE, koju je prid-

dr Joca Lalošević

vodio kraljevski pešadijski major **Nikola Ilić Bajka**. Iz voza je prvi sašo srpski dobrovoljac, narednik **Marko Benja**, somborski Bunjevac, što je dočeku dalo još veći politički i nacionalni značaj. Važno je kasti da je od somborski Bunjevaca med dobrovoljcima bio i **Matiša Dorotić** ko i **Filip Benja**.

Uz pratnju naroda vojska je stigla i do Gradske kuće di su strarešine i vojnike pozdravili **dr Joca Lalošević** sa članovima Srpsko-Bunjevačkog veća. Tadašnji gradonačelnik **Lajoš Klajner** je izjavio da novim vlastima pridaje grad jel su i svi gradski poslovi prineti na Srpsko-bunjevačko narodno viće. Ovo veće se zauzelo oko postavljanja službenika srpske i bunjevačke nacionalnosti na rukovodeća mista nuz Maždžare, čime se tilo naglasit da dolazak srpske vojske nije čin okupacije, neg izraz raspoloženja naroda, ko i priprema zasidanja Narodne skupštine Vojvodine, za čije su poslanike iz Sombora izabrani: **dr Joca Lalošević**, advokat, **Stevan Maglić**, trgovac, **dr Milenko Petrović**, lekar, **dr Kosta Popović**, advokat, **Sima Pavkov**, zemljoradnik, **Milivoj Karakašević**, trgovac, **Petar Konjević, Božidar Borđoški, dr Martin Matić, Nikola Pelagić Radanov, Pajica Konjović, Bena Bošnjak, Antun Tonika Bošnjak, Petar Firanj, Šima Jozić, Karlo Logo, Nikola Stipanković, Đura Kanurić** i **Milutin Gavrilović**.

Posli sidnice Narodnog vića Srba i Bunjevaca, major Ilić je priduzo mire da osigura najvažnije objekte u gradu Somboru, pa je u naredni par dana od građana pokupljeno oružje i uspostavljen red. Nakon par dana, tačnije 16. novembra, u grad je stigo 19. puk srpske vojske pod komandom pukovnika **Miloradа Momčilovića**, čime je praktično izvršeno priuzimanje grada, ko i mećanje pod kontrolu gradske administacije magistrata.

Značajno je naglasit da je dolazak srpske vojske u Sombor proteko brez ikaki sukoba, izgreda el osvita prema mađarskom stanovništvu, te da je vojničko zauzimanje grada, praktično izvršeno brez ijednog ispaljenog metka, iako je ti dana u Somboru bilo još nikoliko iljada madžarski vojnika.

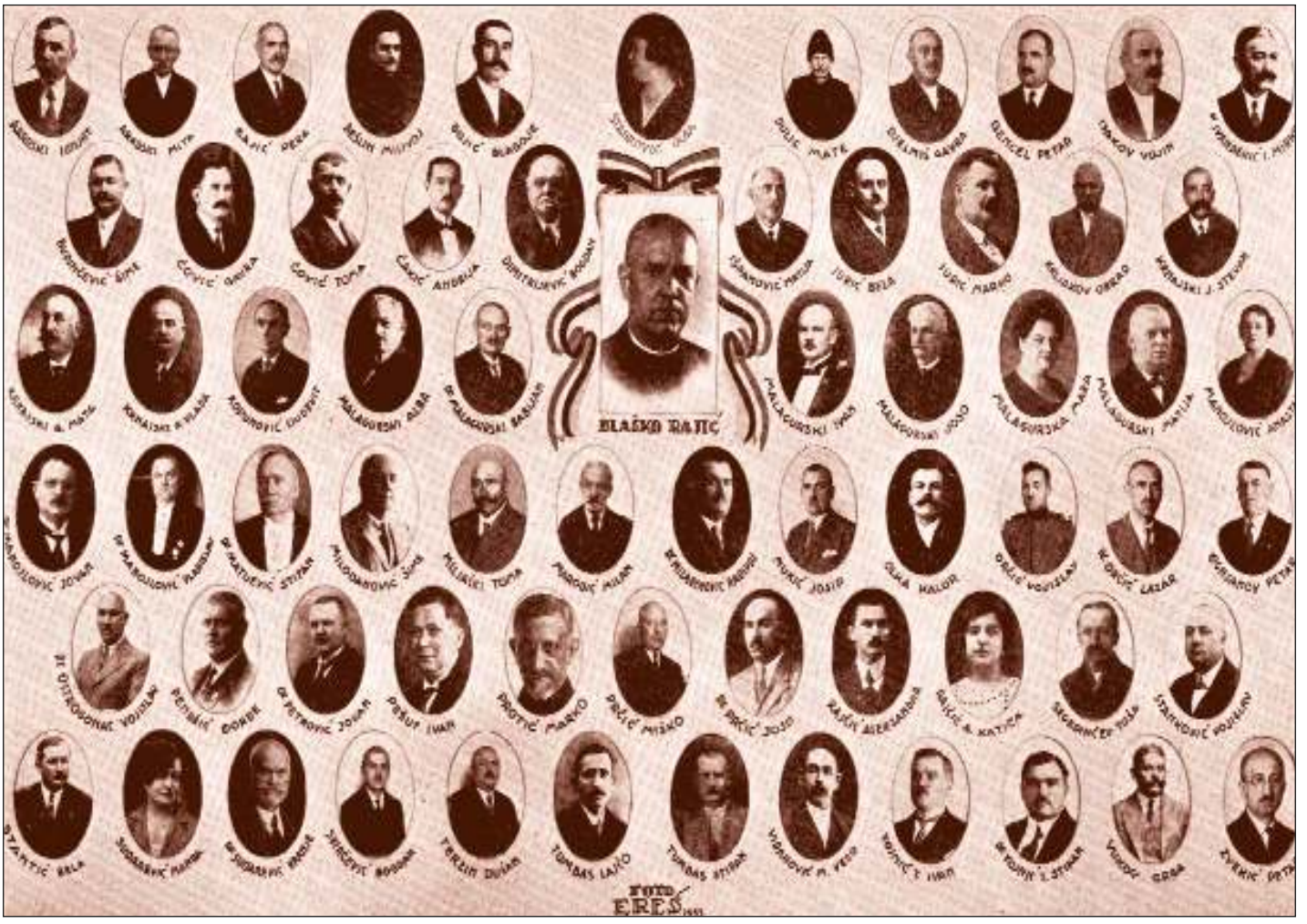
Šta je prithodilo i šta je izglasano na Velikoj narodnoj skupštini u Novom Sadu 25. novembra 1918. godine

BUNJEVCI SU GLASALI ZA SRBIJU I JUGOSLAVIJU

Već na velikom jugoslovenskom zboru 24. novembra, u hotelu „Hungarija" istaknuta su imena 84 Bunjevca za Veliku narodnu skupštinu u Novom Sadu di je 757 delegata jednoglasno izglasalo otcipljenje Vojvodine od Ugarske i prisajedinjenje Kraljevini Srbiji i ulazak u Jugoslaviju

Novembra 19. godine 1918. kad je u Subotici razoružana Madžarska narodna garda, Radnička straža i razvlašćena madžarska uprava, održana je treća sidnica Bunjevačko-srpskog narodnog odbora.

Imenovanjom članova gradske uprave, pukovnik **Krupežević** je kazo da je Subotica zaposidnuta prija potpisivanja primirja sa Madžarskom, a zato što nije vladala usaglašenost njegovi naredbi i funkcionisanje stare uprave, tj. zapovidi se ne izvršavaju, dobio je naređenje više komande Dunavske divizije da imenuje novu upravu. Tako je 20. novembra 1918. godine na trećoj sidnici Bunjevačko-srpskog narodnog odbora izabran Gradski savit Subotice.

Delegacija Subotice na Narodnoj skupštini u Novom Sadu, koja je 25. novembra 1918. godine izrekla ujedinjenje Vojvodine sa Srbijom

Bunjevačko-srpski narodni odbor je tako definitivno priuzo gradsku vlast i civilnu upravu u Subotici.

Četvrta sidnici Bunjevačko-srpskog narodnog odbora održana 23. novembra 1918. godine, bila je sazvana sa ciljom da se donese odluka o izboru članova delegacije koja će na Velikoj narodnoj skupštini u Novom Sadu pridstavljat Suboticu. Po Pravilniku izbora delegata, tribalo je da na 1.000 slovenski duša bude izabran jedan. Kako je utvrđeno da u Subotici živi oko 70.000 Bunjevaca i oko 5.000 Srba, tako se došlo do broja od 75 delagata koji će pridstavljat Suboticu. Usvojena je odluka da med delegatima bude 4 do 5 žena. Cilom toku sidnice prisustvovali su pridstavnici iz Novosadskog narodnog odbora **Bogoljub Oršić** i **Milan Kašanin**. Oni su skup izvistili o priduzetim aktivnostima prid Veliku narodnu skupštinu.

Na istom mistu, ko i dvi nedilje ranije, veliki jugoslovenski zbor održan je 24. novembra 1918. godine, u hotelu „Hungarija". Zbor je pozdravnim ričima otvorio **Šime Milodanović**, a posli je **Jovan Petrović** pročito spisak izabrani delegata koji će pridstavljat subotičke Slovene na Velikoj narodnoj skupštini u Novom Sadu, di će se proglasit otcipljenje od Ugarske i prisajedinjenje Srbiji. Med njima su od žena bile: **Mara Malagurski, Anastasija Rajčić, Olga Stanković** i **Manda Sudarević**. Posli tog, zbor se uz vidno uzbuđenje razišo, da bi još istog dana izabrani delegati krenili vozom za Novi Sad.

Iako je Narodno veće, dan prija izglasalo ujedinjenje svi južnoslovenski zemalja bivše crno-žute Monarhije, uključujući i Vojvodinu Srpsku, Srpski narodni odbor u dogovoru sa ostalim odborima u Vojvodini, a posli sprovedeni izbora po svim vojvođanskim opštinama, 25. novembra 1918. godine u Novom Sadu u svečanoj sali „Grand" hotela je otpočo zasidanje Velike narodne skupštine Srba, Bunjevaca i ostali Slovena u Banatu, Bačkoj i Baranji.

Bunjevaca je bilo 84

Učešće u radu Skupštine uzelo je 757 delegata iz 211 gradova i seoski opština Banata, Bačke i Baranje u kojima su bili pridstavnici svi politički stranaka i grupa.

Srba je bilo 578, Bunjevaca 84, Slovaka 62. Rusina 21, Nemaca 6, Šokaca 3, Hrvata 2, i Mađara 1. Ko gosti na Skupštini su bili i pridstavnici Srema, članovi Srpske narodne odbrane iz Novog Sada, i nikoliko srpski i francuski oficira koji su se zatekli u Novom Sadu.

Posli konstituisanja Velike narodne Skupštine pridsidavanje je priuzo **dr Ignjat Pavlas** koji je prido rič **Jaši Tomiću** ko podnosiocu glavne odluke. On se uvodnim govorom obratio Skupštini:

„Kosovski mučenici! Sretno vam oslobođenje!…

Slavna Skupštino!

U ovom po nas najsvečanijem trenutku mi ne smemo zaboraviti ni one velike žrtve braće iz Srbije, koji prosuše svoju dragocenu krv u skoro sedmogodišnjem ratu za oslobođenjem podjarmljene braće svoje. Ne smemo zaboraviti na one najbolje sinove njene, koji su, životima svojim, iskupili slobodu ne samo nama, već i ostaloj braći Slovenima. Srbija je na žrtvenik slobode podjarmljene braće dala sve što je imala. Time je pokazala ne samo nama, već i čitavom svetu, da joj se mora priznati da je zemlja najuzvišenija, koju danas sa junaštvom, plemenitosti i pravednosti, poštuje čitav kulturni svet. Pa da bi se odužili ovim velikim i neocenjivim žrtvama Srbije, mi trebamo, mi moramo s njom, a ona će, sa braćom Hrvatima i Slovencima, stvoriti jedinstvenu državu Jugoslovena."

Posli uvodni riči Jaša Tomić je pročito i pridlog odluke:

„Molimo vladu bratske Srbije, da na Kongresu mira zastupa naše interese. Priključujemo se Kraljevini Srbiji, koja svojim dosadašnjim radom i razvitkom ujemčava slobodu, ravnopravnost, napredak u svakom pravcu, ne samo nama, nego i svim slovenskim, pa i neslovenskim narodima, koji sa nama žive. Ovaj naš zahtev hoće da pomogne ujedno i težnje sviju Jugoslovena, jer je i naša iskrena želja da srpska vlada, udružena sa Narodnim vijećem u Zagrebu, učini sve da dođe do ostvarenja jedinstvene države Srba, Hrvata i Slovenaca, pod vođstvom kralja Petra i njegove dinastije".

Jednoglasna odluka

Posli se pristupilo vokšovanju na kojem su svi 757 poslanika uz oduševljenje vokšovali za ove pridloge i Skupština je tako donela odluku o priključenju Bačke, Banata, Baranje i Srema Kraljevini Srbiji i prikid državno-pravne veze sa Ugarskom. Porid ovi odluka izabran je i Veliki narodni savit od 50 članova, koji triba da donesiva potribne uredbe i naredbe, da postavlja Narodnu upravu ko izvršnog organa Savita i da vrši nadzor nad njom. Narodnoj upravi su bili povireni: politički poslovi, unutrašnji poslovi, pravosuđe, prosvita, financije, saobraćaj, privreda, prirana i snabdivanje, socijalne reforme, narodno zdravlje i narodna odbrana.

Da bi saopštili odluke, Velika narodna skupština je poslala svoje delegate Vladi Kraljevine Srbije, koja je te odluke i privatila. Tim činom bila je zaokružena vikovna borba vojvođanski Srba, Bunjevaca i ostali Slovena za oslobođenje i ujedinjenje sa Srbijom, a crveno-plavo-bili barjak oslobođenja razvio se nad Vojvodinom.

Odluke Velike narodne skupštine Srba, Bunjevaca i ostali Slovena u Banatu, Bačkoj i Baranji imale su za poslidicu veliko olakšanje kod slovenskog življa. U varošima je pristala potriba za srpskim i bunjevačko-srpskim narodnim gardama, pa i narodni odbora. Sva vlast je prilazila u građanske, odnosno civilne vlasti. Tako je bilo i u Subotici.

Posli samo nikoliko dana, 1. decembra 1918. godine, u kući Krsmanca, na Terazijama u Beogradu, regent Aleksandar Karađorđević, u ime kralja Petra proglasio je novu državu: Kraljevstvo Srba, Hrvata i Slovenaca. U tu novu državnu zajednicu Vojvodina Srpska je na osnovu odluke Velike narodne skupštine u Novom Sadu ušla ko sastavni dio Kraljevine Srbije.

Nakon oslobođenja Subotice u Prvom svitskom ratu, Regent Aleksandar u našoj varoši

REGENT ALEKSANDAR: SUBOTICA JE NAŠA!

O oslobođenju Subotice u Prvom svitskom ratu i neposridnim događajima posli, ko i o značajnoj ulogi Bunjevaca u stvaranju jugoslovenske države, naši sugrađani, pogotovo mlađi, malo znaju, pa je ovo prilika da se s tim malo bolje upoznaju

Njegovo Visočanstvo Regent Aleksandar je, uz velike prithodne pripreme, positio Suboticu 26. jula 1919. godine, samo štogod jače od polak godine posli oslobođenja naše varoši u Prvom svitskom ratu. Čim je stigla vist o tačnom datumu dolaska, Odbor za doček se latio velikog posla, organizacije boravka Njegovog Visočanstva Regenta Aleksandra, med kojim je bilo i priuređenje jednog dila prvog sprata Gradske kuće, di će on boravit. Narod je obavišten o ovoj značajnoj positi velikim plakatima.

Prema pisanju subotičkog novinara **Jose Šokčića**, Njegovo Visočanstvo Pristolonaslidnik je u Suboticu stigo automobilom. Na ulicama se skupilo tušta svita, varoš je bila iskićena cvićom i državnim zastavama, a tušta kuća i balkona je bilo iskićeno ćilimima i zelenilom. To je bila prva posita jednog vladara ovi prostora Subotici, posli 1875. godine kad je došo Josip II, austrijski nekrunisani car.

Triba istać detalj da je Zajednica Bunjevki darovala zlatom vezenu košulju Negovom Visočanstvu regentu Aleksandru. Košulju su pridali **Kata Prćić** i **Ilija Kujundžić**. Bankarski činovnik **Grga Saulić** poklonio mu je 3 boce svojeg vina, sa ukrasima od zastava i posvitom. Uz vino prido je i pismo u kojem je napiso: **„Njegovo Visočanstvo, mili Osloboditelju! Radostan što Vas mogu pozdravit u našoj biloj Subotici, prinosim Vam u podaničkoj virnosti moj skromni dar u kapima loze kelebiske, koju trudom svojim obrađujem"**.

Njegovo Veličanstvo Kralj Aleksandar I

Njezino Veličanstvo Kraljica Marija

Narodni poslanik **Blaško Rajić**, glavni inženjer **Ivan Ivandekić** i zaminik velikog kapetana **Steva Pijuković**, očli su na Ludoš prid uzvišenog gosta sa dvadesetoro kola i jahačima za slučaj ako automobil ne bude mogo nastavit put zbog velikog blata. Međutim, sve je dobro prošlo. Tu na Paliću Regenta je pozdravio Blaško Rajić. Na ulasku u Suboticu, na Daničićevom putu, iza teretne stanice, bio je podignut slavoluk, di je Regenta dočeko svit sa velikim oduševljenjom i artiljerijskom paljbom.

U govoru dobrodošlici regentu Aleksandru, **dr Stipan Matijević**, veliki župan i gradski načelnik, izmed ostalog je kazo: **„…da se Subotica sretnom i potpuno uvaženom osića što se od stotinama godina trajućeg jarma i od isto tako dugog ugnjevatanja oslobodila: i njeno građanstvo, koje je ogromnom većinom slavensko pleme, svojoj jednokrvnoj braći priključilo i kod iste braće topli zagrljaj našlo"**.

Kad se frenetičan aplauz stišo, kako piše **Joso Šokčić**, Pristolonaslidnik je uzo kruv i so sa poslužavnika koji je držo ratar **Toma Tumbas**, okusio vino koje mu je poslužila iz svatovski okićene čuturice divojčica **Stojka Protićeva**. Posli tog Bunjevka **Mariška Dulić** je pozdravila Pristolonaslidnika toplim ričima, na što je ovaj odgovorio da se raduje što u njoj sreta i vidi prvu Bunjevku u svom životu. Nakon pridaje darova uz pozdrave, krenila je velika povorka kroz varoš, koja je završena uz klicanje regentu Aleksandru i jugoslovenskoj Subotici.

Negovo Visočanstvo regent Aleksandar je praćen domaćinima, članovima gradskog senata i velikog župana, i svojim pratiocima ispraćen u Gradsku kuću, di je bio namišten njegov privrimeni stan. Mlade Srpkinje su prostirale platno po stepenicama i obasipale ga cvićom. Tu je on izrazio želju da mu se pridstave članovi gradske uprave. Za to vrime masa Subotičana isprid Gradske kuće svo vrime je klicala Pristolonaslidniku, tako da se na kraju on u pratnji članova gradskog senata pojavio na balkonu. U kratkom govoru on je izjavio da sadašnja demarkaciona linija ostaje granica, iako još ovo nije prizno neprijatelj.

Pošto se u Subotici i dalje divanilo da će se ona vratit Madžarskoj, **Bogdan Svirčević**, stari nacionalni radnik je uzviknio pitajuć, Visočanstvo, jel Subotica konačno naša? Subotica je naša i ostaće naša, odgovorio je regent Aleksandar sa osmihom na licu.

Tokom ove večeri regent Aleksandar je bio na velikom narodnom veselju u kafani „Beograd", di je omladina u velikom broju napunila sve

prostorije. Tu je veliki gost razgovaro sa nikim licima raspitujuć se, med ostalim, o životu Bunjevaca i Srba, i pofalio lipu narodnu nošnju Bunjevaka. Posli je očo na banket u hotel „Zlatno jagnje" di su domaćini priredili svečanu večeru. S live strane mu je sidio dr Stipan Matijević, s dese vojvoda Petar Bojović, a prikoputa Kosta Bugarski. Posli prvog ila svečani pozdravni govor je održo dr Vladislav Manojlović, advokat, pridsidnik Srpske pravoslavne crkvene opštine, a onda je govor održo regent Aleksandar.

Govor Nj. V. regenta Aleksandra

Kako je zapiso novinar Joso Šokčić, posli govora dr Vladislava Manojlovića servirano je drugo ilo, a onda je usto regent Aleksandar i uz veliku pažnju prisutni održo slideći govor:

„Dragi moji Bunjevci i Srbi!

Vi ste ovde na severnoj granici naših prirodnih nacionalnih aspiracija sa velikim požrtvovanjem branili lepi jezik i dostojanstvo našega plemena. Običaji „Kraljice", pa lepe navike iz naših zajedničkih praznika, kazivali su celom svetu da ovde živi krv naše krvi. Prvi talasi tuđinskog nasrtaja u životu ovih krajeva nailazili su kod vas, dični moji Bunjevci i Srbi, junačkog otpora. I ja smatram za moju dužnost, na ovom našem prvom sastanku, da vam na tome držanju izjavim moju i sve ostale braće toplu zahvalnost. Kada je došao dan našeg oslobođenja vi ste sa puno iskrenosti i ljubavi potrčali u zagrljaj naš. Moja vojska, koja je i vaša vojska, puna je hvale o prijemu koji ste joj vi pripremili, i ja vam i na tome od srca zahvaljujem. Ujedinjenje naše ne bi bilo potpuno, ako u krugu ostale braće ne bi bilo dičnih Bunjevaca sa lepom Suboticom na čelu. I ako je vaša radost danas velika, pri proslavi ovoga prvog bratskog sastanka našeg, i moja je ne manja što vas po ovom dočeku, po ovim izjavama vaše ljubavi vidim uz nas i dušom i telom. Ja sam srećan što u novoj otadžbini vidim uz ostalu braću i vas Bunjevce, a znam da ćete vi vašim odanim radom i vašom vrednoćom znatno doprineti da nam otadžbina bude napredna i čuvena. Prema nama stoji još neprijatelj koji, iako savladan, pokušava da nanese iznenadne podle udarce unutrašnjem redu nove otadžbine naše, čije je stvaranje vekovima ometao. Ja sam uveren, moji dragi Bunjevci, da ćete dostojno i kuražno odbiti svaki udar toga neprijatelja u ropcu. Moja i vaša vojska, čiju je hrabrost taj neprijatelj dovoljno zapamtio, biće ovde uz vas na braniku dostojanstva narodnog kao i reda i slobode u novoj državi.

Ja vam želim braćo Bunjevci i Srbi svaku sreću i svaki napredak koji ste vi potpuno zaslužili".

Govor NJ. V. Regenta izazvo je buru oduševljenja i klicanja:

„Živeo Oslobodilac!",

„Živeo Kralj Petar!",

„Živeo regent Aleksandar!".

Posli banketa Njegovo Visočanstvo držalo je cercel. Dr Stipan Matijević pridstavio je Regentu svakog ko je bio prisutan. On je svakom stavio pitanje koje je u vezi sa njegovim zanimanjom. Sve prisutne je iznenadilo veliko razumivanje Regenta u svim stvarima građana.

Kad je cercel završen, veliki župan ga je otpratio u Gradsku kuću na počinak. Usput, kada je Regent pošo na spavanje, kazo je velikom županu da će ostat i sutradan u Subotici. Veliki župan se oma vratio u hotel „Zlatno Jagnje" di je razglasio radosnu vist.

Drugi dan boravka Nj. V. Regenta Aleksandra u Subotici

Drugog dana ujtro pridati su Regentu Aleksandru narodni darovi. Kako smo već kazli, lipu svilenu košulju, zlatom vezenu, koja je bila dar Dobrotvorne zajednice Bunjevaka, prido je pop Ilija Kujundžić u društvu sa pridsidnicom Katom Prćić i mnogo članica. Tom prilikom Ilija Kujundžić je kazo:

„Vaše Kraljevsko Visočanstvo!

Čast nam je u ime Dobrotvorne Zajednice Bunjevaka pridati Vašem Visočanstvu jedan skroman darak. To je zlatom vezena košulja. Pružamo ovaj smerni poklon po bunjevačkom narodnom običaju, dajemo kao rukotvor vešte i marne ruke Bunjevke; prinašamo kao simbol odanosti i privrženosti Bunjevaca prema Visokoj Kraljevskoj Kući i domovini, po narodnoj poslovici vekom pripravni sve, pa još i košulju sa sebe žrtvovati, ako trebalo bude, za Kralja i domovinu! Zajednica Bunjevaka za veke će se smatrati srećnom, ako se Vaše Visočanstvo udostoji ovaj skromni dar primiti i zadržati".

Regent Aleksandar na ovo je odgovorio da ovaj dar vrlo rado prima, i sačuvaće ga ko lipu uspomenu. Zatim je Regent razgovarao sa pridsidnicom Katom Prćić, i audijencija je time bila završena. Regent Aleksandar je dobio i zdravo lipu čuturu obloženu crvenom kadifom od Danice Konjević. Ona je priložila i jedno pismo:

„Vaše Visočanstvo!

Relikvija moga doma, toliko godina skrivana od zlobnih očiju dušmana, svega što se srpsko zvalo, u srećnom času, kada nas pohodite, dajući nam srpsku slobodu, u znak neopisane radosti i veselja zbog toga dajem Vam ju, sa toplom željom, da ju primite, kao znak istrajnosti naše za sve ono što je grb srpski značio i o čemu su gusle i pesme nama tiho i stalno pričale".

Subotičke Bunjevke pridale su divnu svilenu pošu Njegovom Visočanstvu. „Neven" o ovom u svom 169. broju piše: „Ovde Vam navađamo znamenitost priloženog dara Njegovom Visočanstvu regentu Aleksandru, koji je mali bio doista, ali pun sadržaja: bila je svilena poša sa natpisom: **Bog živio mladog Prestolonaslednika sa narodom u sreći i u zdravlju**. Na istoj poši slidi zlatom izvezen žitni vlat, koji podsića na zemljodilce, a drugo potsića i na doba godine, u koje je doba nas blago izvolilo posititi Njegovo Visočanstvo. Zatim slide dvi zvizde, jedna veća, a druga je manja, koje pridskazuje dva Karađorđevića, veća još i danas vladajućeg Kralja Petra I, a manja Njegovog Visočanstva regenta Aleksandra. Na završetku je izvezen čokot, koji nas podsića na samo Njegovo Veličanstvo Kralja Petra I, zatim loza ko naši naučnjaci i pritpostavljenici, i na poslitku grozd ko prostiji narod. Cilo ovo crtanje izradila je **Marija Hagen**, a sve ovo zlatom izvezeno je rukotvorila **Etelka Rajčić**. Mislimo da ove riči sve tumače što triba. Dar je zaista mio i značajan".

Regent je primio na podu-

žoj audijenciju **Cvetka Manojlovića**, direktora gradske Muzičke škule, koji mu je ranije bio profesor muzike. Audijencija je trajala skoro čitav sat, u kojem je regent zdravo srdačno razgovaro sa svojim bivšim nastavnikom.

Drugog dana nakon audijencija Regent Aleksandar je očo u pravoslvanu crkvu di je služeno blagodarenje. Tu je posli blagodarenja pop **Marko Protić** održo govor. Iz pravoslavne crkve Regent je sa svojom svitom, praćen iljadama Subotičana, očo u katoličku crkvu Svete Terezije, di ga je na vratima dočeko župnik **Dezider Vojnić**. U crkvi je održan „Te Deum". Nakon tog Regent je očo u positu Potiskoj diviziji, a onda u Aleksandrovo, čiji pridstavnici su ga pridhodni dan pozvali u goste. Tu, u pravoslavnoj crkvi ga je dočeko i pozdravio toplim govorom pop **Miloš Pilić**, a posli blagodarenja na trgu Regent je razgovaro sa seljacima raspitujuć se za njev život i rad.

Posli užne i odmora Regent je brez najave positio Palić, a nakon večere koju je priredio oficirki kor održano je narodno veselje na Paliću. Kolo je otvorio sam Regent. Pri povratku u grad positio je 3 salaša, čiji su vlasnici bili dvojica Madžara i jedan Bunjevac.

Trećeg dana regent Aleksandar je napuštio Suboticu, ispraćen masom svita na željezničku stanicu. Dr Matijević je, zafaljujuć se za ovu positu, kazo Regentu da će mu **„za ovo cela Subotica biti večito zahvalna, i ovaj mili događaj biće za sva vremena urezan u srce ovdašnji građana, tim prije, jer su sad sa najpouzdanijeg mesta čuli, da Subotica pripada novoj Kraljevini Srba, Hrvata i Slovenaca."**

.....

U Pokrajinskom sekretarijatu za informacije održan sastanak

NEPOVOLJNI TREND U MANJINSKIM MEDIJIMA

U Pokrajinskom sekretarijatu za informacije, 23. novembra, u Novom Sadu, održan je drugi radni sastanak pokrajinskog sekretara za informacije **Ane Tomanove Makanove** sa pridsidnicima nacionalni savita nacionalni manjina i direktorima informativni preduzeća i ustanova kojima su osnivači saviti nacionalni manjina.

Tema ovog sastanka je bila analiza poslovanja javni glasila kojima su osnivači saviti nacionalni manjina i pridlozi mira za poboljšanje rada medija. Osnovni zaključak je bio da triba izradit kriterijume za financiranje izlaženja novina na manjinskim jezicima. AP Vojvodina za ovu naminu godišnje iz budžeta izdvaja 280.000.000 dinara, što u prosiku iznosi 500 dinara po zaposlenom u Vojvodini, što svakako nije malo.

Na ovom sastanku ukazano je na čitav niz problema koji se javljaju u izlaženju novina na manjinskim jezicima: tiraž konstantno opada, prodaja opada, remintenda je vrlo visoka, prihodi od prodaje i reklama su mali, cine po primerku relativno visoke, troškovi štampanja prilično veliki, mali je broj zaposleni, a prosik stručne spreme je sridnja škula, prosično novine kupuje svako 20. domaćinstvo u Vojvodini itd.

Takođe je zaključeno da triba intenzivno nastavit sa ovakim sastancima i dogovaranjom u cilju poboljšanja medijske slike multietničke Vojvodine.

S.N.

Izašla knjiga Mije Mandića

NOVO O BUNJEVCIMA

Na tribini koja je u Bunjevačkoj matici održana 18. novembra **Mijo Mandić** je divanio o **Ambroziju Bozi Šarčeviću** i pridstavio svoju novu knjigu koja je tek izašla iz štampe s naslovom „Buni, Bunievci, Bunjevci". Knjiga donosi istorijske podatke o postojanju Bunjevaca na području Balkana od davnina pa do 19. vika.

To su podaci koji su nađeni u biluškama istoričara često ko sporedni podaci, a sad su po prvi put objedinjeni na jednom mistu i daju novo viđenje na istoriju Bunjevaca.

Promocija ove knjige biće održana 18. decembra u zgradi Nove opštine.

B. E.

I ove godine u Bajmoku održan Bal za Svetu Katu

KATE BILE NAJVESELIJE

Bunjevački kulturni centar Bajmok već treću godinu za redom organizuje Bal za Svetu Katu. Bal je otvorio pridsidnik **Branko Pokornić** koji je pozdravijo goste i čestito imendan svim Katama. I ove godine za sve prisutne je priređen kulturno umitnički program u kojem su učestvovali: Ženska pivačka grupa iz Tavankuta koja je formirana prija samo dva miseca, unuka bajmočanina **Stipana Babića** je odrecitovala pismu svog dide posvićenu Katama, **Kata Marganić** je odrecitovala svoje dvi pisme I divanila o tom, kako se kadgod išlo na balove. Svim prisutnim Katama uručeni su i prigodni pokloni. Cilo veče goste je zabavljo tamburaški orkestar „Boemi" iz Tavankuta, a za večeru je služen pivčiji paprikaš nuz dobro vino.

Prid ponoć je organizovana i tombola sa oko 100 dobitaka, a glavna nagrada je bio TV. Igralo se i pivalo cilu noć od bunjevački i srpski kola, madžarki čardaša pa do valcera i tangova. Svi su se lipo proveli, a Kate su bile najveselije.

U MKC „Nepker” KUD „Aleksandrovo” održalo IX festival „Vojvodina u pesmi i igri”

NASTUPILO 760 FOLKLORACA I MUZIČARA

Po deveti put Kulturno-umetničko društvo „Aleksandrovo” iz Subotice okupilo je društva iz cile Srbije koja niguju folklor, muziku i pismu, na svoj festival „Vojvodina u pesmi i igri”. Za dva dana festivala nastupilo je 18 KUD-ova, a 4 je otkazalo najavljen dolazak.

Kako je kazo **Bartul Vojnić Hajduk**, pridsidnik KUD „Aleksandrovo”, i ovaj festival je uspio. Slideće godine je jubilarni, deseti festival.

– Sa festivalom smo počeli 2000. godine. Imali smo saradnju sa nikoliko društava u Vojvodini, koja su redovno dolazila u goste, pa smo došli na ideju zašto ne povećat broj društava i napravit vojvođanski festival. Prvo je dolazilo 4-5 društava, a ove godine je, evo, prijavljeno 22, al došlo je 18. Sad je festival, iako se zove vojvođanski, prišo te okvire pa nam dolaze društva iz cile Srbije, a ove godine je bilo i jedno iz inostranstva, iz Bjelog Manastira. To je posto velik poso, jel na festival dođe oko 800-900 ljudi, od tog je bilo 760 izvođača, nika društva su igrala sa 40 izvođača.

Kako naglašava Bartul Vojnić Hajduk, organizacija ovako velikog festivala postala je i velik poso, pripreme počimaju još usrid lita, jel triba obezbidit salu za nastupe, to je i ove godine sala MKC „Nepker”, pa salu za banket di svi budnu počašćeni večerom, to je sala „KTC” u Aleksandrovu, pa dva orkestra, pa triba štampat pozivnice i plakate, informisat medije, a poseban problem je obezbidit novac za festival.

– Ono najvridnije na ovom festivalu jeste vidit na jednom mistu toliko lipi nošnji, čut tušta lipe muzike, pa i bit svidok lipog druženja mladi folkloraca i muzičara iz cile Srbije. Tu se dogovara saradnja med društvima. – kaže Bartul Vojnić Hajduk, i dodaje - KUD „Aleksandrovo” je već dobilo poziv da gostuju u Aranđelovcu.

– KUD „Aleksandrovo” sarađuje sa oko 70 kulturno-umitnički društava iz Srbije i 6 iz inostranstva. To znači da imamo prilike za mnoga gostovanja i primanja društava u goste, samo da je više novaca za to – kazo je pridsidnik KUD „Aleksandrovo” posli održanog festivala.

B. E.

Od 17. do 20. novembra održan XI Festival bunjevačkog narodnog stvaralaštva

OD BILOG ŠLINGA DO TAMBURE

O Ambroziju Bozi Šarčeviću divanio je Mijo Mandić

Dr Aleksandar Raič održo tribinu o problemima Bunjevaca

Od 17. do 20. novembra u Subotici je održan XI Festival bunjevačkog narodnog stvaralaštva, koji priređuje KUD „Bunjevka". Počelo je otvaranjom izložbe „Bunjevački bili šling", u KUD „Bunjevka", koji karakteriše ručni rad kadgodašnji Bunjevki, i mož ga vidit na ženskom ruvu, navlakama za uzgljance, dunje, na čaršapima, salvetama, virangama, tabletima... al uvik je bilo najlipše vidit mlade divojke u biloj bunjevačkoj nošnji sa ukrasima od bilog šlinga.

Dičiji hor pod upravom Irene Kovačev

Slidećeg dana u Bunjevačkoj matici održana je tribina posvićena **Ambroziju Bozi Šarčeviću** u povodu 100 godina od njegove smrti, autora **Mije Mandića**. On za njeg kaže da je bio sudski činovnik i veliki rodoljub, pisac i izdavač prvi bunjevački knjiga novog vrimena, čovik koji je u to mučno doba (19. vik), održavo veze sa **Ilijom Garašaninom** i koji je bio tisno vezan za bunjevački prosvitni pokret. Sa završenim filozofskim i pravnim fakultetom i znanjem 5 jezika, ostvario je lipu profesionalnu karijeru. Cilog života se borio za prava Bunjevaca i za bunjevački jezik, naročlito za njegovu upotribu u škulama. Zato triba spominit njegov memorandum upućen **Lajošu Močariju** 1886. godine po bunjevačkom pitanju u Madžarskoj, ko i ričnik pod naslovom „Tolmač izvornih književnih i zemljopisnih jugoslovesnkih riči" i „Mađarski-jugoslovenski politički i pravoslavni ričnik" i „Ričnik za osnovne škule" za pravilno pridavanje i podučavanje na bunjevačkom jeziku. Ovo je dokaz, kazo je Mandić, da je još u to doba postojo ričnik za Bunjevce, i to ne samo za škule, neg i za građanske službe, što znači da je on bio u službenoj upotribi.

U okviru Festivala 19. novembra održana je još jedna tribina, „Problemi Bunjevaca i malih etničkih zajednica na području Evrope" o kojoj je divanio **dr Aleksandar Raič**. On je podsitio na sve male etničke zajednice u Evropi, pa i Bunjevce, za koje se posli Drugog svitskog rata mislilo da će same od sebe nestat. No, razvoj demokratije je dono suprotno – etničke zajednice su se podigle i traže svoja prava. Više o ovoj temi naše novine su objavljivale ove godine.

Poslidnjeg dana, 20. novembra, Festival je zatvoren tamburaškim koncertom „Kad zasvira tammburica jasna i zaori u operi pisma". On je bio posvićen čuvenim kompozitorima **Peri Tumbas Haji** i **dr Josipu Andriću**, čije su milozvučne pisme izmamile zdravo tušta aplauza prisutne publike. Uspio koncert zdravo su osvežila dica u Dičijem horu, pod upravom **Irene Kovačev**, koja su otpivala pismu „Kolo igra, tamburica svira" , koju je publika nagradila dugačkim apaluzom i za vrime i na kraju izvođenja. Odličan prijem publike doživile su studentkinje muzike **Tijana Stanković** i **Tamara Štricki** koje su svojim pivanjom dale jedan novi zvuk bunjevačkim pismama. Veliko majstorstvo su pokazali tamburaši u orkestru „Biseri", koje je publika pripoznala i nagradila.

KUD „Bunjevka" je te poslidnje večeri dodilila priznanja svojim saradnicima u organizovanju Festivala i čuvanju bunjevačkog nasliđa. ***B. E.***

SVECI KOJI SE SPOMINJEMO

Prvog novembra smo slavili sve svete zajedno, one koji su proglašeni svetima, i one koji nisu ode na zemlji proglašeni svetima, al ji je Bog u nebu pridružio svecima. Nadamo se i virujemo da je Bog koga i od naši pridaka ubrajo med svece.

Novembra 19. se spominjemo svete Elizabete koja je svoj život ode na zemlji započela u zlatnoj kolivki. Bila je ćer ugarskog kralja Andrije, a posli smrti muža Ludviga ko udovica sagradila je bolnicu, pa se starala za sirotinju i udovice. Na kraju je sama umrla u velikom siromaštvu, bila je progonjena od pagana.

Novembra 22. se spominjemo svete Cecilije divice i mučenice. Ona se zavitovala vičnom divičanstvu, bila je zdravo pobožna cura. Ali su je roditelji na silu udali za paganina Valerijana, kojeg je ona uz Božju pomoć uspila obratit, i još brata mu Tiburtija. Tadašnji vladar pošalje vojnika da je ubije, triput je zamanijo sabljom, al joj nije odsiko glavu. Cecilija je još tri dana živila i umrla ko mučenica. Kod otvranja groba u Rimu

posli tušta godina krv na zavoju oko vrata bila je rumena ko da je sad prolivena.

Novembra 25. slavimo svetu Katu, njezinu glavu krase ružice mučeništva. Njezinim razumom što ga je od Boga primila uvik je tražila istinu i pravdu, koju je našla u viri Isusa Krista. Jedared je imala viđenje, vidila je Isusa Krista na ruki blažene divice Marije. Posli tog viđenja osto joj na ruki zlatan prsten. Kad je kralj Maksimin progonio kršćane, tio je Katu silom, udarcima i glađom prisilit da se odrekne vire u Isusa, pa da se pokloni krivim bogovima, al uzalud, na njezine mudre riči, tušta se nji obratilo. Kad su je ubili, Katino sveto tilo je saranjeno na gori Sinai. Posli muke na ovom svitu, zabilužila je vičnu slavu u Nebu.

Novembra 30. se spominjemo Andrije apostola koji je bilo ribar i baco mrižu u more, kad je Isus naišo pozvo ga, a on je oma sve ostavio i pošo s Isusom i bio mu je apostol. Naši su stari kazali Andrija zavezanija, kad se završava vrime kroz godinu i počima Advent koji traja četri nedilje, a to nas sića na četri iljade godina kad je svit čeko da će se rodit spasitelj svita. Za to vrime Bog je pripravijo izabran izraelski narod iz kojeg će se rodit spasitelj svita, kojeg su navistili proroci, a svi drugi su lutali u tami grija i brezbožnosti. Za te četri nedilje Adventa i mi triba da se pripravimo za Isusov dolazak.

A.V.K.

TORTA S JEDNIM JAJETOM

U ovom broju „Bunjevački novina" pokazaćemo vam kako se lako i brzo napravi dobar kolač, a za njegovu pripravu je dosta samo jedno jaje.

Kore:

2 šolje brašna, 1 šolja samliveni ora, 2 kašike ulja, 1 žumanjce, 1 deka salagara i 2 kašike pra šećera nuz dodatak malo mlika zakuvat mekano tisto koje se rukom potapka i rasporedi po jednoj većoj tepciji. Ispečeno pripolovit da se dobiju dvi kore.

Krem:

U po litre mlika skuvat 4 kašike brašna pa kad se proladi dodat: 20 deka čokolade, 20 deka pra šećera i 25 deka margarina koji se prija tog dobro umute.

Na kraju svega triba umišat u krem još i 15 deka samliveni ora. Ovim kremom namazat tortu po sridini i okolo.

Glazura:

Rastopit na pari 15 deka čokolade i dodat 5 deka margarina i 1 kašiku pra šećera. Dok je još vruće namazat tortu odozgor.

Šara:

Umutit 1 biljanac s 5 kašika pra šećera i kesicom vanilin šećera, al tako da se biljanac muti samo s jednom kašikom šećera pa kad se upolak umuti polagano dodavat još šećera dok se sav ne utroši i vaniliju. Kad bude tvrdo umućen metnit u špric i našarat tortu odozgor i sa strane.

A. V. K.

Sićanje na kadgodašnje običaje

SVECI U DECEMBRU

Ušli smo u drugu polovinu jeseni pa se polagacko približava zima. Poljski poslovi su većinom porađeni, al na salašu je uvik bilo posla. Stariji muškarci su vezali metle od sirka i one korovske, a žene su grabile i mele suvo lišće da budne čista avlija, kad padne snig da ga je lakše mesti. Kad se kuružna sadije u badnjove, ukiseli se kupus, onda je počelo kartanje da se malo skrati vrime u komšijanju i druženju, što je bilo vezano za život na salašu. Žene su kljukale guske, koje su se prid Božić mogle zdravo dobro prodat.

Dani su kratki, a noći dugačke, al je tako raspoređeno i da ima najviše svetaca, koje su naši prici uvik poštivali i slavili. To je sve bilo vezano za život što ji je održalo u teškim vrimenima. Vira, običaji, jezik, nošnja, kojikaka slavlja, što se prinosilo s kolina na kolino. Rođendani se kadgod nisu toliko slavili ko danas, više su slavili imendane, a svaki dan u kalendaru ima niko ime, pa su većinom dicama davali imena po svecu koji je najbliži rođenju.

Mladi su išli jedni drugima na imendane, pa su se veselili nuz pismu, igru i šalu. Domaćini su ji počastili sa kakim sitnim kolačima i vinom, a pokloni se nisu ni nosili, samo ako se iđe dicama na imendan. A i stariji su išli čestitat imendan, pa su tako muškarci odigrali koju partiju karata i divanili šta je ko pročito u novinama, jel čuvo u varoši na peci. Kad dođe sveti Andrija onda počima Advent, koji traja do Božića. Onda se nisu pravili svatovi ni nikaka veselja sa svirkom. Advent je vrime koje nas sića kad je svit čeko četri iljde godina da će se rodit spasitelj svita, koji će osloboditi od ropstva i grija. Bili su u tami, pa su čekali svitlost. Zato su se još za mraka ujtru rano u crkvama služile svete mise zornice. Na te mise je išlo tušta svita i tako se pripremali za Isusov dolazak.

Barbare divice i mučenice se spominjemo 4. decembra. Barbaru su naši prici na salašima više poštivali neg danas. Na taj dan odsiku grančicu od višnje jel trišnje, pa unesu u sobu i ona procvata do Božića. I slika svete Brabare se mogla vidit na salašima, pa kako su nestajali salaši, tako je nestajo i ovaj svetac.

Sveti Nikola je 6. decembra. Tom se dica zdravo raduju, zato što njim je donosivo poklone, a zovemo ga Mikulaš. Al su zato dica morala bit malo bolja i više molit i slušat starije. Mikulaš je donesivo dicama poklone i meću na pendžer u cipele. Zato su cipele morali sami zdravo lipo očistit, jel u izvaljane cipele Mikulaš neće metnit poklon. Kadgod su dica išla po blatnjavom putu od salaša do škule, pa su cipele izvaljala.

Dica su tili da vide Mikulaša, al dok ne zaspu Mikulaš nije dolazio. Posli su o tom divanili šta je kome dono, a kadgod su se dica poklonu zdravo radovala.

Svete Luce se spominjemo 13. decembra. Na Svetu Lucu se posije žito u kake šolje el čaše, koje izraste i prozeleni do Božića. Za Lucu su vezani kojekaki običaji. To je ženski svetac, pa žene na taj dan nisu prale košulje, šile, štrikale, ni prele. Domaćice su prija sunca očistile kokošinjce, domaćin je pomišo kukuruza, žita, ječma suncokreta, bikelja, sirka, već ko je šta imo, pa je sotim ranijo pilež do Božića. Isprid kokošinjca se metne koji obruč od buradi, el bilo kaki, pa se priko tog ranila živina do Božića. Na svetu Lucu se ništa nije davalo iz kuće, ako je kogod kupovo mliko el jaja, odno je jedan dan prija. To je bio običaj čerez sriće u josagu. Čestitali su svetu Lucu jedni drugima, a najviše ko je imo Lucu u kući.

Cure su pisale na artijice 12 muški imena, a trinajsta je ostala prazna, sve su smotale i svako jutro bacile po jednu u vatru, a kako ime ostane virovali su da će se tako zvat momak za kojeg će se udat. Stariji su svaki dan pisali kako je vrime danjom i noćom, pa su tako jesapili kaka će bit godina, prvi dan januar, 2. februar, 3. mart i tako svi 12 miseci. Posli svete Luce su čekali Materice i radovali se, kako dica, tako i oni stariji. Manja dica su učila onu poznatu čestitku da znadu kazat barem „Faljen Isus gazdarice, čestitam vam Materice...” Mame su još od prija kupili kake poklone, kad se kako moglo. Dica su ranije ustala, pa su prvo čestitali mami Materice, a posli su išli i u komšiluk di su bili uvik lipo dočekani i dobili poklon, ora, jabuka, malo novaca i još kake poklončiće. Mame koje imaje udate ćeri, čekali su ji sve na svečanu užnu, pa di je više dice, tu je bilo veselije.

Ako je koja cura uskočila brez pitanja roditelja, a sotim je roditelje uvridila, pa ji nisu primali da dolaze, al za Materice su ji pozvali da dođu. Ako su se uzeli početkom godine, do Materica je već bilo unuče. Više se nije spominjalo zašto je to tako uradila. Mame su za prve Materice zetovima kupile košulje, a ćerima ruvo, a posli kad se kako moglo.

I za majke je bila velika radost kad doživi da joj i unučad čestitaje Materice. Za nji je uvik bio kaki poklon i malo novaca. Ako su ćer i zet dolazili kod njezine mame na užnu, kod njegove su išli na večeru da joj čestitaju Materice, di je isto tako bilo veselo i svašta pripravaljeno. Čija mama nije bila živa kod nje su išli na groblje posli užne.

Naši Bunjevci su poštivali, kako Materice, tako i Oce, jel je to četvrta božja zapovid „poštuj oca i mater da dugo živiš i da ti dobro bude na zemlju”. Ako mama nije živa, a otac je živ, onda su dica podomljena dolazila da mu čestitaje Oce. Dica su prvo čestitala Oce svojem ocu, a posli su išli čestitat didi, stricu, uji, tetku i drugim muškarcima, od koji su većinom dobijali malo novaca za poklon, pa nek kupe šta oće. A od Otaca dica su brojila koliko ima dana do Božića.

A.V.K.

KADGODAŠNJA PREVENTIVA

Čudna su nika danas vrimena. Prija par godina javile se nike boleštine za koje ranije niko nije čuo. Pojavila se bolest ludi krava, tičji grip i onda ovaj današnji, svinjski. Sve od josaga i peradi, kandar sve to danas prilazi i na ljude. Srićom, ode kod nas ludi krava i nije bilo, pa ni tičijeg gripa, a o svinjskom ćemo još vidit. No, svedno, evo kako je moj baćo koristio preventivu, a i doktori kažu da je to najvažnije, zato on nikad nije išo kod doktora.

Svako jutro, nako, na prazan stomak fićok rakije mu je baš pasiro, zbog pritiska. Posli tog za ručak, kruva, malo bile slanine ovlaš s crvenom paprikom, pokadkad divenice el šunke, po crnog luka, jedan čen bilog i paradičke i paprike, a zimi kiselog kupusa i prokole, kiselne el mladog sira i onda na poso. Prija podne, digod oko 10 sati, uvik je dobrodošla jedna čaša bilog vina, nikad zdravo ladnog, tek toliko do užne. Za užnu je bilo kad šta, zavisi koji je bio dan u nedilji. Petkom se uvik postilo i ilo se soparno, sa sirom el krumpirom nasuvo, gumboca, baratfile i tako. Posli užne baćo je zdravo volio napravit podne, malo prileć, bar po sata, pa opet triba štogod radit. Oko 4 - 5 sati poslipodne opet jedna čaša vina. Dugo nisam znao zašto on nikad nije bio nervozan, nije znao šta je to stres el depresija. Nije on znao ni šta je kijavica, gripa. Najvećma se žalio da ga bole ruke, al nije ni čudo, po cio dan u rukama je držo vile, lopatu el kake druge teže alate. Plajbas je ritko uzimo u ruke. Prid veče kad je sve poradio šta je tribalo volio je sist na klupicu isprid litnje kujne, zapalit cigaretlu, a porid sebe metnit i fićok rakije. Posli cigaretle i fićoka slidila je večera, a za večeru, opet, kruva, bile slanine, divenice el šunke, el od sveg pomalo i obavezno čen bilog luka. Zbog tog se nana uvik srdila, a ja nisam znao zašto, sad znam.

Po danu se tušta radilo i rano se ligalo da bi se rano i ustajalo. Sate nikad nije nosio i na nji je gledo samo ujtro rano kad je ustajo i leptirastim ključom navlačio. Sunce mu je bilo sat. Nikad nigdi nije žurio, a svugdi je stigo. Novce baš nemož se kast da je zdravo volio jel ni buđelar nije bio kod njeg. O tom je nana vodila brigu. Iako se nikad, bar ja nisam vidio, nije sekiro, često sam ga vidio, a u sićanju ga vidim i sad, zamišljenog di sidi s cigaretlom i fićokom na klupici zamišljenog, valjda zbog nas dice el zbog posla koji ga sutra čeka.

M. C.

U Crvenom krstu održana završna priredba „Sunčana jesen života”

Irena Rozencvajg i Ladislav Bogešić

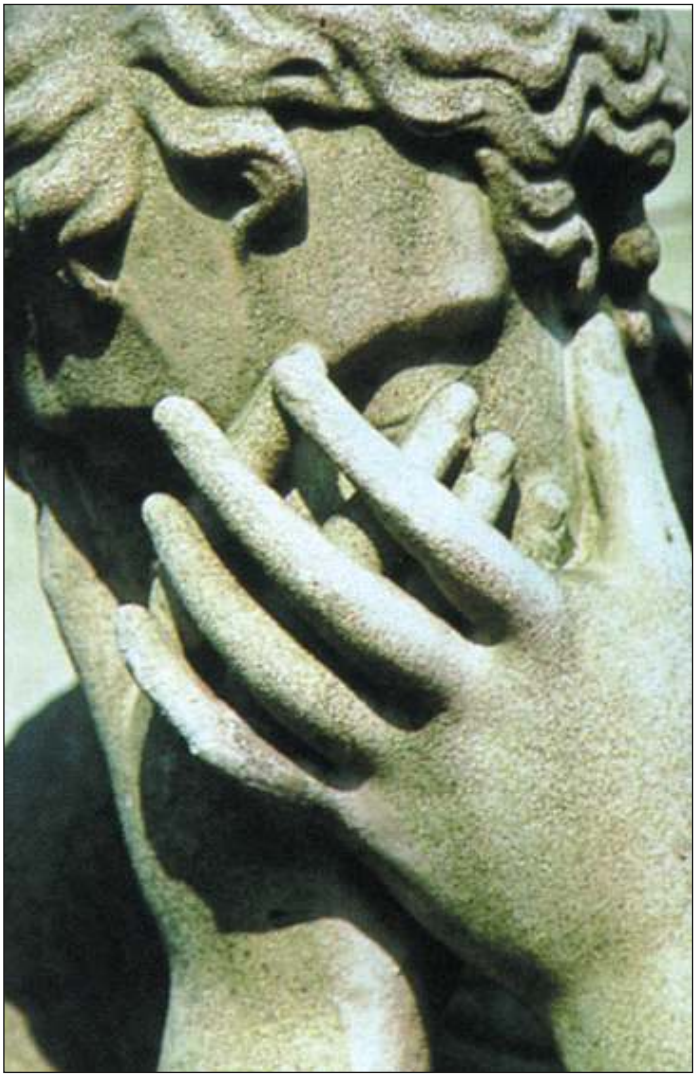
STO GODINA IRENE ROZENCVAJG

Završna priredba „Sunčana jesen života” održana je 12. novembra u prostorijama subotičkog Crvenog krsta. Kao najstarija Subotičanka proglašena je **Irena Rozencvajg**, koja je nedavno napunila sto godina, al nije prisustvovala priredbi. I **Marija Berenji** takođe ima sto godina, **Ladislav Bogešić** je najstariji Subotičanin, ima 98 godina. **Terezija** i **Josip Virag** su 72 godine u braku. Na drugom mistu po dužini je brak izmed **Marije** i **Pavla Mačkovića** koji su se vinčali prija 67 godina.

Na ovoj svečanosti sviro je tamburaški orkestar „Sledbenici Pere Tumbas Haje”, a solisti su bili **Tamara Babić** i **Tomislav Halasević**.

M. H.

KAKO UPRAVLJATI EMOCIJAMA?

Iz svakodnevnog života nam je poznato koliko je teško kontrolisati i upravljati svojim emocijama. Štaviše, emocije češće upravljaju nama nego mi njima. Zaljubljenima je teško da budu realni, depresivni ne mogu da se oslobode crnih misli, a u besu ponekad povredimo one koje volimo, zbog čega se posle kajemo. Razlog tome je jednostavan. Emocije su biološki uslovljene, odnosno, emocionalni deo naše ličnosti je nastao pre nego racionalni. Evolucijom je čovek prvo naučio da reaguje emocijama, strahom i besom kada bi se našao pred nekom opasnošću, tugom kada bi doživeo neki gubitak, radošću kada bi mu se desilo nešto prijatno. Evolucija je tako emocijama dala suštinsku ulogu u našoj psihi. Zato prvo reagujemo emocijama, a ne razumom. Zato emocije tako snažno upravljaju našim postupcima, često i našim životima.

Baš zbog toga je važno naučiti i znati da koliko-toliko upravljamo svojim emocijama, pogotovo kada se nađemo u situaciji stresa. Učenje ove vrste počinje već u detinjstvu. Štaviše, psiholozi smatraju da je uticaj okruženja, a naročito roditelja u prvih 4-5 godina života izuzetno važan za oblikovanje dečije sposobnosti za dobro upravljanje svojim emocijama kako bi ono kasnije kao odrastao čovek lakše izlazilo na kraj sa neprijatnim situacijama.

Dete zapravo uči imitiranjem i „kopiranjem" onih obrazaca ponašanja koje vidi u svom okruženju. Svako u njegovom okruženju nudi model, dobar ili loš, kako se sve može izići na kraj sa svojim nemirima. Dete tako uči „kopiranjem" ponašanja starijeg brata, sestre, roditelja, druga, kojim svi oni pokušavaju smiriti svoje emocionalne bure.

Odrasli, doduše, nisu uvek najbolji uzori. Ima parova koji sve svoje probleme rešavaju svađom, vikom, besom, uvredama, ignorisanjem. Deca takvih roditeljima obično se i sami tako ponašaju u igri sa svojim drugovima, kasnije u školi, pa na poslu i u životu uopšte.

Za razliku od ovih, ima roditelja koji u svojim raspravama pokazuju više topline, empatije, uzajamnog razumevanja, a u odnosu prema detetu nastupaju skladno i zajedno. Deca takvih roditelja, pokazalo se, bolje će se slagati sa okolinom, a svoje buduće sukobe će i kao odrasli rešavati sa više tolerancije i razumevanja.

Ima roditelja koji preterano štite svoje dete, drže ga pod „staklenim zvonom" kako ne bi došlo u dodir sa nesrećama i problemima. Međutim, ideja da dete treba po svaku cenu da izbegne nesreće, izvitoperuje životnu stvarnost, a time onesposobljava dete da se snalazi u životu. Mnogo je važnije naučiti dete kako da smiruje emocionalne bure u situacijama stresa. Jer život bez stresa nije moguć, s tim treba biti načisto. Štaviše, određena količina stresa je neophodna, čak korisna, jer nas stres nagoni da reagujemo braneći se, pojačavajući svoje napore ili menjajući planove i taktike. Tako se zapravo uči snalaženje u raznim životnim situacijama.

Dete pre svega treba da nauči i shvati da život čine uspesi i porazi, i prijatne i neprijatne stvari, čak je dobro da ih dete doživi i da se izlaže i jednom i drugom. Pri svemu tome vrlo je važno ponašanje roditelja i okoline. Vika, galama, panika, plač i slično u neprijatnim situacijama samo će pojačati osećaj uznemirenosti, dok će utešne reči („biće sve u redu"), ili šašava upadica („ne vredi plakati nad prolivenim mlekom") ublažiti i razgraditi dejstvo neprijatnih emocija. Takvim malim intervencijama učimo dete kako može savladati neraspoloženje, odagnati strah i uznemnirenje u stresnim situacijama.

Takve osnovne lekcije stečene u detinjstvu ostaviće traga u dečjoj psihi, pa će ono kao odrastao čovek sigurnije ploviti kroz vrtlog života. Propustimo li da u detinjstvu naučimo kako da se nosimo sa nesrećama i problemima, odrašćemo loše emocionalno pripremljeni za stvaran život.

Desa Kujundžić,
psiholog

Kako je na poljoprivredne proizvode uticala suša i niske cine na tržištu

TEŠKA GODINA ZA NAŠE DOMAĆINE

Jesen je na izmaku, poljoprivredni radovi se primiču kraju i, ko i raniji godina dolazi vrime prisabiranja, razmišljanja, di smo stigli, kud to iđemo, di nas globalni i ovi naši lokalni vitrovi nose.

Za nama je jedna godina koju bi tribalo što prija zaboravit. Cigurno da je suša uzela danak, al podsitimo se 2000. godine, zatim 2003., koje su bile daleko sušnije. Također, cine zrnasti proizvoda su bile zdravo niske, mada u poslidnji desetak godina pamtimo da su bile i na nižem nivou od ovogodišnji. Ono što ne pamtimo u poslidnji nikoliko decenija, a što se, nadamo se, neće tako brzo ponovit je da u sušnoj godini imamo i niske cine, daklem dva zla odjedared.

Umereni optimizam

Da uporidnimo samo cine 2008. i 2009. godine kod nikoliko najvažniji ratarski proizvoda:

GODINA	PŠENICA		KURUZ		SUNCOKRET		SOJA	
	din/kg	euro/t	din/kg	euro/t	din/kg	euro/t	din/kg	euro/t
2008	15.75	204,5	7.85	95,3	26.25	320	25.2	307
2009	9.45	101	7.85	83	16.8	180	25.2	269

Šta je to uticalo na ovako nepovoljna krećanja, što je naše domaćine dovelo na sam rub egzistencije? Neosporan je uticaj svitske ekonomske krize, al su od prisudnog značaja domaći faktori. Prvi i najznačajniji je nepostojanje tržišta. Pet firmi su litos i jesenas otkupile priko 80% pšenice, kuruza i uljarica. Daklem, svi se kunu u tržišnu utakmicu, dok je na dilu jedan neviđeni monopol u oblasti agrara. I isti ti veliki igrači nam objašnjavaje da su i te niske cine nekonkurentne, pričutkujuć činjenicu da su, recimo na budimpeštanskoj berzi i kuruz i pšenica za oko 10%, a na pariskoj berzi za oko 25-30% skuplji neg na našem domaćem tržištu.

Ono što nam daje nadu je trend krećanja cine kuruza, koji je porasto sa 7,50 na 9,00 i to tokom same berbe, što se odavno nije dogodilo. Cine žitarica na svitskim berzama su u blagom usponu, a predviđanja su da će se taj trend nastavit. Uz pritpostavku globalnog izlaska iz ekonomske krize u svitu, na vidiku je i oporavak svitske poljoprivrede i eto razloga za jedan umiren i oprezan optimizam.

Na kraju, 2009. godinu će naši ratari domaćini ubrzo zaboravit ko ružan san. Svakako, moramo se okrenit ka budućnosti, domaćinski isplanirat sitvu naredne godine, to malo što možmo uložit pametno rasporedit i nadat se malo lakšim vrimenima za naše ratare, mada svi znamo da će posli ovako teške godine oporavak naši domaćina bit dugačak i mukotrpan. Svakako, očekujemo i veću i efikasniju pomoć države, kako sistemima subvencija, tako i na uspostavljanju istinskog tržišta, na čemu se još mora tušta uradit.

Neobična sitva pšenice

Kao što je svaka godina u poljoprivredi po čemugod posebna, tako je u okviru nje i sitva pšenice bila sama za sebe osobena, ali je ti osobenosti – fenomena ove jeseni bilo baš neuobičajeno tušta.

Ko prvo, tokom septembra i početkom oktobra imali smo izuzetno suvo zemljište, koje nije bilo pogodno za obradu i pridsitvenu pripremu. Naši domaćini su pribigli jedinom mogućem rišenju, re-

dukovanoj obradi, tanjiranju teškim tanjiračama. Ovaj redukovani sistem obrade je i raniji godina bio korišćen kod mnogi poljoprivrednika koji su se opremili traktorima priko 90 ks i teškim tanjiračama. Tek prve jesenje kiše omogućile su sitvu pšenice sa osnovnom obradom - oranjem, ali su ubrzo krajem oktobra došle i obilne padavine, koje su sitvu u optimalnom roku i faktički prikinile. Nastavak ovi padavina u prvoj dekadi novembra je u stvari podvuko crtu na sitvu i ostaje nam jedino da prisaberemo površine koje su prema prvim procinama nezapamćeno male, tek digod oko 300.000 ha, i to maom u sistemu redukovane obrade.

Druga karakteristika sitve je da smo ove godine imali nezapamćeno dobru ponudu mineralni đubriva i simena pšenice, sa širokim spektrom domaći i strani sorti, i što je još važnije, po relativno pristupačnim cinama. U isto vrime, i stariji domaćini će se teško sitit kada je toliko pšenice posijano simenom „s tavana", daklem nesortnim simenom. Mada se ovo teško mož opravdat, sitvu s „tavana" možmo lako razumit. To je samo rezonski odgovor naši domaćina na sramotno nisku otkupnu cinu pšenice, što je svakako posebna tema. Prve procine govore da je potrošnja NPK đubriva manja neg raniji godina. Velike količine ti đubriva su i dalje na lageru kod trgovaca i proizvođača, mada im je cina za skoro 50% manja nego lane u isto vrime. Ovo potvrđuje činjenicu da poljoprivrednici nisu više u mogućnosti da plate đubrivo, a nisu spremni ni na zaduživanje proizvodnje na zeleno.

Treće, sorte pšenice koje su već deset-petnajst godina bile apsolutno vodeće, EVROPA 90, POBEDA, RENESANSA, polako se „spremaju za zasluženu penziju". U široku proizvodnju ulaze LJILJANA, SIMONIDA, DRAGANA, zatim NS-40, i druge nove, savrimene sorte Instituta za ratarstvo i povrtarstvo - Novi Sad, a posebna novost je što su domaći selekcioneri dobili u širokoj proizvodnji ozbiljnu konkurenciju u stranim sortama, prvenstveno francuski APACHE i austrijsko-madžarski BALATON. Od ove tržišne utakmice najveću korist će imat upravo poljoprivredni proizvodjači jer će imat mogućnost izbora.

To što je ove godine tušta mineralnog đubriva i sortnog simena ostalo neplasirano, ne triba da brine naše paore. Takođe, ako se ispostavi da su procine o površina od oko 300-350 hiljada ha tačne, to čak mož razveselit sve domaćine koji su posijali pšenicu, pogotovo ako su to uradili u optimalnom roku. Ako je sve to tako, a virovatno da jeste, Srbija se dogodine konačno mož oslobodit oni prilazni zaliha koje su nastale katastrofalnom uredbom bivšeg ministra poljoprivrede Slobodana Milosavljevića, kojom je, da se podsitimo, 2007. godine zabranjen izvoz žitarica, kad su bez potribe i nastale tako velike zalihe, a danak tome i danas plaćaju, ko bi drugi nego poljoprivrednici.

I na kraju da podvučemo: nije zadatak poljoprivrednika da se brinu oćel bit dovoljno rane u državi. Zadatak našeg domaćina (niki kažu „farmer") - poljoprivrednika je da brine o svom gazdinstvu, da ga razvija, da zaradi dovoljno da škuluje svoju dicu, da obezbidi što bolji standard svojoj porodici, a oćemol imat dovoljno kru-va u državi, nek se staraju ministri i Vlada. Kad svi poč-nu razmišljat na taj način, računi će biti čistiji, (čist račun – duga ljubav) i svima će bit bolje i lakše.

Saša Bošnjak
dipl.inženjer poljoprivrede

„Stop The Crime” – „Sportom protiv nasilja”

ULTIMATE FIGHT

U prošlom broju pisali smo o „Ultimate Fight”-u. To veliko takmičenje odigrano pod nazivom „Stop The Crime” a pod sloganom „Sportom protiv nasilja”, održano je upravo ovde u Subotici i to pod američkom organizacijom Ultra Fighting Champinship. Sam događaj se sastojo od 10 mečeva. Više o ovom događaju saznali smo od našeg sad već dobro poznatog sagovonika **Zorana Sarića**, koji je bio organizator ovog velikog događaja i koji je prvi ovaj sport dono u Suboticu.

Da li možda znate kako je ovaj sport nasto?

– Ovaj sport je modifikovana kopija ulične tuče, znači skoro je sve dozvoljeno počevši od poluga na zglobovima, davljena, bilo kakvih vrsta udaraca i šuteva osim šuteva u glavu kad je protivnik na podu. Borbe su potpuno legalne rade se u rukavicama, zaštitnom gumom u ustima borca i zaštitom za testise. Sudija je prisutan u kavezu koji je veličine oko 70 kvadrata i održavaju se 3 runde po 5 minuta osim za šampionsku borbu koja je 5 rundi po 5 minuta.

Šta triba da posidujete da bi bili dobar borac i jel je skup sport?

– Da bi bili dobar borac ovog sporta potrebno je da imate veliko srce, da znate tehniku u ručnoj i nožnoj borbi, da bi se odbranili od rušenja na parter, potrebno vam je znanje rvanja, a ako se zadesite na parteru onda je potrebno znanje brazilskog jiu jitsa kako bi znali da napravite neku polugu ili pak da se odbranite od nje. To su osnove za ovaj sport koji je veoma skup pogotovo kad dođe na visoku nivo i zahteva odlaske u inostranstvo na treninge u vrhunske trening centre kako bi se borci unapredili.

Šta mož ovaka manifestacija da izazove kod mladi? Želju za bavljenjem sportom jel niki način pražnjenja negativne energije...?

– Mi radimo veliku kampanju sa ovom predstavom pod nazivom „Sportom protiv nasilja” i želimo da poručimo svim ljudima koji vole da se bave borilačkim veštinama, bila to ulična tuča ili neka tehnička veština da mogu da nam se obrate za pomoć, oko mečeva, razgovora ili pak treninga sa kojim bi izbacili veliki deo negativne energije. Jedan manje na ulici, a više u ringu.

Koliko je on popularan u Srbiji i u USA?

– U USA je drugi sport po redu, a u Srbiji baš nije zastupljen.

Koji su rezultati protekli borbi u Subotici?

– Albert Sarkozi vs Dražen Forgac (pobednik u rundi) 3 2:10 sec verbalna predaja; Miodrag Petković pobednik vs Erni Strmonja round 1 3:28 davljenjem; Miroljub Draganić vs Josip Perica round 1 3:20 polugom; Miloš Srdić vs Kamil Cibinski round 3 5:00 sudskom odlukom; Adis Dedović vs Vladimir Cvoliga round 1 3:11 nokautom; Ivica Truscek vs Miljan Jakšić round 1 3:45 tehničkim nokautom; Dragan Bakula vs Peter Sluka round 1 1:45 tehničkim nokautom; Dragan Tešanović

vs Matus Laincz round 2 4:31 tehničkim nokautom; James Žikić vs Marek Kornaj round 1 2:17 davljenjem; Kristijan Golubović vs Marian Rusu round 1 0:24 povreda noge.

Uručene nagrade?

– Šampionsku titulu je osvojio James Žikić koji je poreklom iz Srbije, a rođen je i živi u Velikoj Britaniji. Svi ostali borci su dobili novčane nagrade, naravno pobednici više, a poraženi za polovinu sume manje.

Najinteresantniji meč (najduži, najkraći, povređeni el tom slično)?

– Jedana od najinteresantijih mečeva bio je meč od Miloša Srdića i Kamila Cibinskog iz Poljske koji je trajao pune 3 runde i potom išao na sudijsku odluku. Bila je to paklena borba obojice protivnika i do samog kraja se nije znalo ko je pobednik. Srdić je čak i zadobio posekotinu na arkadi od koje je imao poteškoće da vidi u trećoj rundi zbog količine krvi koja mu je curila niz čelo u oči. U zadnjoj i glavnoj borbi večeri Marian Rusu je šutnuo Kristijana Golubovića direktno u koleno sa krajem stopala i pri tome ga polomio tako da se borba odvila vrlo brzo bez velike akcije.

Niki posebni efekti?

– Što se tiče efekata, Kristijan Golubović se spustio staklenim liftom za vreme izlaska na meč uz pesmu koju su snimali za njega 3 meseca i koja je po prvi put izašla u javnost na dan meča, dok su se ostali borci iz svlačionica spuštali liftom iz kojeg je izlazio dim uz prateće efekte svetla, strob lampi i skenera, bio je stvarno jedna spektakularna priredba koja je po prvi put viđena na našim prostorima.

Odziv publike, jel je ispunio vaša očekivanja? Dal je bilo gledalaca koji nisu iz Subotice?

– Odaziv publike je bio odličan, prodato je 1574 ulaznica i plus toga je bilo još oko 100 ljudi iz organizacije, produkcije, trenera, VIP gostiju, što je do sada zabeležen najveći broj ljudi za prostor atrijuma u hotelu Galerija, gde su se mečevi održali.

Kako je Grad-uprava, privatila „Ultimate fight", dal ste imali njevu podršku?

– Iako Grad nije znao o kakvoj se manifestaciji radi, iz gradske uprave su podržali sve. Posle priredbe sam dobio puno pohvala i zahteva za daljnju saradnju i pomoć od Grada koji želi da se ovakav tip priredbe održi ponovo u Subotici.

Da li je ova velika manifestacija ispunila vaša očekivanja, i povodom tog dal postoji želja da se ponovo organizuje u Subotici?

– Oduševljen sam i jako zadovoljan publikom i celim događajem i sigurno ćemo u skorije vreme ponovo organizovati nešto slično.

I štogod za kraj?

– Pored velikog oduševljenja proteklim dešavanjima, hteo bih još da dodam da radimo na montiranju DVD-a, i da bi ovih dana trebao da se pojavi u svim kioscima, knjižarama… pa da oni koji nisu imali prilike da dođu, ili pak žele da imaju ovaj događaj za uspomenu, kupe DVD.

Livia Tričko Stantić

SPORTSKE VISTI

Remi s Jagodinom

Fudbaleri Spartak Zlatibor vode odigrali su nerišeno 1:1 (0:0) u prvenstvenoj utakmici s Jagodinom. Gosti su Spartaku pritili priko česti kontranapada, a jedan od nji je i uspio. Golom **Vusljanina** u 54. minutu Jagodina je povela s 1:0. Na izjednačenje Spartaka čekalo se do poslidnji petnajst minuta do kraja, kad je iz slobodnog udraca gol za 1:1 postigo **Janjuš**. Na kraju je Spartak imo još prilika, al sudija **Krstić** nije dosudio kazneni udarac kad je gostujući igrač igro rukom u svom šesnajstercu.

Juniori pravci

Takmičari Kluba dizača tegova Spartak osvojili su prvo misto na Prvenstvu Srbije za mlađe juniore, sportiste do sedamnajst godina. Uz drugo misto u ekip**nom takmičenju, Tivadar Kajdoči, Ervin Rožnjik** i **Mario Polaček** bili su najbolji ko pojedinci.

Bolje od Poštarki

Odbojkašice Spartaka su stigle do prve pobide u novoj sezoni. U drugom kolu Super lige Srbije „golubice" su s 3:1 (25:14, 25:21, 28:30, 25:23) savladale Poštar, na gostovanju u Beogradu.

Spartak: **Bokan 17 (6 blokova, 2 asa), Nikić 21 (5 blokova, 1 as), Stojanović 8 (2 bloka, 4 asa), Helić 18 (4 bloka, 3 asa), Češljar 3 (1 as), Klisura 11, Memišević (libero), Marković, Šimić, Kmezić, Bogdanović, Matić**.

Poraz u derbiju

Prvi veliki rvački derbi subotički Spartak je izgubio. U susritu četvrtog kola bolji je bio Partizan rezultatom 4:3.

Pojedinačno – do 55 kg: Stankov – Futo 0:1 (0:4, tehnički tuš), 60 kg: Angelov – Bičkei (4:0, tehnički tuš), 66 kg: Marić – Dav. Štefanek 0:1 (0:5, tuš), 74 kg: Maksimović – Da. Štefanek 1:0 (3:0), 84 kg: Bulatović – Balaž 1:0 (3:1), 96 kg: Knežević – Bosnić 0:1 (0:3), 120 kg: Petković – Franjković 1:0 (3:0).

Poraz od Koraća

Košarkašice Radivoj Koraća su s 75:58 (23:14, 15:17, 22:11, 15:16) bile bolje od Spartaka, a prilomna je bila prva četvrtina u kojoj su stigle do devet poena viška.

Spartak: **Kovačić 11, Suturović, Orozović 8, Vida, Celić, Veselinović 5, Kekezović 2, Škrbić, Mlinar 2, Kovačević, Pijevac 9, Ajduković 21**.

Pao i Klek

Prid rasigranim odbojkašicama Spartaka pao je i Klek. U zanimljivom susritu ove dvi ekipe Spartak je pobidio sa 3:1 (25: 19, 13:25, 25:16, 25:18). Najvažnije poene Spartak je osvojio iz servisa i bloka i zasluženo se radovo na kraju meča.

Spartak: **Bokan 13 (1 blok, 2 asa), Memišević (libero), Nikić 13 (2 bloka, 1 as), Stojanović 13 (2 bloka, 4 asa), Helić 5 (1 as), Češljar 5 (1 blok, 3 asa), Klisura 16 (1 blok, 2 asa), Marković, Medić 6 (1 blok, 1 as), Bogdanović, Šimić, Matić**.

Dobre i fudbalerke

Fudbalerke Spartaka nastavile su seriju dobri rezultata i u osmom kolu Prve lige Srbije na domaćem terenu savladale Vandini iz Zemuna sa 3:0. Mrižu gošći načela je **Mirela Tenkov** u 15. minutu, dok je pridnost „golubica" udvostručila **Jasmina Stanković**.

Drugim golom je Mirela Tenkov postavila krajni rezultat meča.

Regionalna liga Vojvodine

Novim takmičenjom u Šapcu bokseri Spartaka su se nastavili takmičit u Regionalnoj ligi Vojvodine.

Posebno se, ko i tušta puti do sad istako **Vanja Bačić**, a dobio je i specijalno priznanje ko najbolji bokser revije.

Odbranili titulu

Klub dizača tegova Spartak je osvojio novi titulu ekipnog prvaka Srbije. Tri najbolje ekipe su

se okupile u našoj varoši, a Spartak je do prvog mista došo brez veći problema. Domaća ekipa bila je prva sa 1.877,06 bodova, isprid Radničkog s 1.638,55 i Jedinstva s 1.254,20 poena.

Bolji od Madžara

Kadetska fodbalska reprezentacija Srbije boravila je nikoliko dana u Subotici, a bio je to početak priprema za Prvenstvo Evrope koje će se za dvi godine održat u Srbiji. U okviru priprema Srbija je u dva prijateljska susrita bila bolja od madžarske reprezentacije.

Lako protiv Sente

Maksimalnom pobidom od 7:0 rvači Spartaka trijumfovali su nad Sentom i osvojili važne bodove prid plejof.

Pojedinačno – do 55 kg: Sabolč Futo – Tamaš Nađ 1:0 (na poene), do 60 kg: Mario Štefanek – Viktor Nemeš 1:0 (na poene), do 66 kg: Danijel Štefanek – Tamaš Vaš 1:0 (na poene), do 74 kg: Davor Štefanek – Oto Prikidanović 1:0 (pridaja protivnika), do 84 kg: Aleksandar Lipajić – Aleksandar Šefer 1:0 (na poene), do 96 kg: Vujadin Bosnić – Zoltan Antal 1:0 (tehnički tuš), do 120 kg: Dejan Franjković – Adam Poljak 1:0 (na poene).

Spartaku prija Beograd

Vole se fudbaleri Spartak Zlatibor vode loptat u Beogradu. I s trećeg gostovanja u Beogradu vratili su se s pobidom, sa 3:1 (1:1). Domaći su poveli s 1:0, izjednačio je **Bratić**, a posli je s dva gola **Ubiparip** potvrdio pobidu.

Spartak Zlatibor voda: **Jovanić, Puškarić, Bratić, Oletu, Šarac, Milanković, Mirić (40. Mijić), Veselinov (76. Janjuš), Torbica, Misini (65. Nosković), Ubiparip**.

Remi stonotenisera

Stonoteniski derbi izmed Spartaka i Partizana završen je remijom, 5:5.

Pojedinačno: **Da. Čonić – Veselinović 3:0 (11:8, 11:4, 11:8), Koso – Savić 1:3 (6:11, 8:11, 11:9, 9:11), De. Čonić – Ignjatov 1:3 (13:15, 6:11, 11:9, 6:11), Koso – Veselinović 3:2 (8:11, 12:10, 6:11, 11:4, 11:6), Da. Čonić – Ignjatov 1:3 (6:11, 8:11, 11:2, 5:11), De. Čonić – Savić 0:3 (10:12, 3:11, 7:11), Koso – Ignjatov 3:0 (12:10, 11:4, 11:8), De. Čonić – Veselinović 1:3 (11:9, 4:11, 8:11, 6:11), Da. Čonić – Savić 3:0 (11:8, 11:6, 11:9), Koso/Da. Čonić – Savić/ Ignjatov 3:0 (13:11, 11:8, 11:7)**.

„Gledaj kako rastem"

U Subotici je svoju knjigu u kojoj se nalazi deset godina rada u Klubu korektivne gimnastike Korak, pridstavio **Ljubomir Stankić**.

– Za deset godina je kroz klub prošlo 650 derana i divojčica. Trudio sam se da ubacim sve što je bitno za roditelje, kako i na koji način da se pripoznaju deformiteti u fazi razvoja. Uz to, ova knjiga je naminjena i svim učiteljima, nastavnicima i pofesorima, al i trenerima u sportskim klubovima – kazo je Stankić.

Svitski karate kup

U organizaciji Karate kluba Enpi i Srpske karate unije u Subtici je održan velik Svitski karate

kup za mlađe kategorije. Takmičenje je okupilo priko 500 takmičara iz 12 zemalja.

Manje od sat vrimena

Manje od sat vrimena tribalo je odbojkašicama Spartaka da na domaćem terenu ispraše ekipu Dinama iz Pančeva sa 3:0. Ponovo je prisudila zdravo dobra servis – blok sigra domaći igračica.

Spartak: **Bokan 19 (3 bloka, 4 asa), Memišević (libero), Nikić 11 (5 blokova, 2 asa), Stojanović 11 (6 blokova), Helić 13 (3 asa), Češljar 3 (2 bloka, 1 as), Klisura 7 (2 bloka, 2 asa), Medić, Kmezić, Marković, Bogdanović, Šimić**.

Derbi bez pobednika

Lokalni derbi Radnički – Bačka 1901 završen je brez pobednika, rezultatom 0:0. Obadvi ekipe su imale nikoliko prilika, al se mreže golmana sa obadvi strane nisu tresle.

Radnički: **Češljar, Galamboš (Salatić), Čkoro, Ivković, Vasić, Petrić, Ilovac, Došen (Popović), Tomić, Pejić (Tumbas), Lazić**.

Bačka: **Miković, Đereg, Vučković (Veselinov), Jovetić, Vilotić, Lukač, Tešanović, Savović (Davidović), Perović, Karadžić (Bator), Nikutović**.

Đurđinu jesen

Posli jedanajst odigrani kola završen je jesenjski dio Gradske fudbalske lige. Pobidom u Bačkom Dušanovu fudbaleri Đurđin Boban taksija zadržali su lidersku poziciju.

Memorijal „Dren Mandić"

Planinarski klub Spartak je u subotu, 21. novembra, organizovo Memorijal „Dren Mandić", takmičenje u sportskom penjanju.

Na prvom takmičenju u ovom sportu koje nosi naziv jednog od najuspešniji članova Spartaka nastupile mlađe kategorije u nikoliko uzrasta, a takmičenje je održano na veštačkoj steni i OŠ „Majšanski put".

Golovi i u Subotici

Uspili su fudbaleri Spartak Zlatibor vode doć do pobide i u Subotici. S 2:0 (0:0) savladali su soldinu ekipu Napretka, a junak utakmice bio je **Vojo Ubiparip** koji je s dva gola lipo ispratio goste natrag u Kruševac.

Spartak Zlatibor voda: **Jovanić, Puškarić, Šarac, Popović, Milanković, Bratić, Mijić (79. Mirić), Torbica, Ubiparip (86. Bošković), Misini (46. Janjuš), Veselinov**.

Osigurali plej-of

U poslidnjem kolu Prve rvačke lige Srbije Spartak je s 5:2 bio bolji od Radničkog i tako osiguro sebi poziciju prid početak plejofa u kojem će se odlučivat o prvaku Srbije. Osim Spartaka za titulu će se borit Partizan, Radnički i Proleter.

Pojedinačno – 55 kg: Futo – Anakin 0:1, 60 kg: M. Štefanek – Mišić 1:0, 66 kg: D. Štefanek 1:0 (bez borbe), 76 kg: Lehel – Jovanović 1:0, 84 kg: Lipajić – Todorović 0:1, 96 kg: Bosnić – Srejić 1:0 (tuš u drugoj rundi), 120 kg: Franjković – Spasić 1:0.

Dobro počele

Košarkašice Spartaka su uspile da zabiluže vridnu pobidu

koja će njim pomoć u borbi da ostanu u Prvoj ligi Srbije.

Sa 79:65 (29:14, 21:15, 14:18, 15:18) uz dobru sigru **Sanje Orozović** i **Tijane Ajduković**, Spartak je upiso zdravo važne bodove.

Spartak: **Kovačić 12, Suturović, Orozović 23, Vida 2, Celić, Veselinović 6, Kekezović, Škrbić, Đorđević, Kovačević, Pijevac 7, Ajduković 29**.

Revanš Vizure

Odbojkašice Vizure revanširale su se subotičkom Spartaku za nedavni poraz u Kupu Srbije, u meču petog kola Super lige Srbije Vizura je slavila sa 3:2 (23: 25, 25:22. 25:19, 23:25, 16:14).

Spartak: **Bokan 17 (3 asa, 2 bloka), Nikić 16 (1 as, 8 blokova), Stojanović 13 (1 as, 4 bloka), Helić 1, Češljar 5, Klisura 12, Memišević (libero), Marković 1, Bogdanović 1, Šimić 1 (1 as), Kmezić, Matić**.

Jesenjska titula

Zabilužile su kuglašice Pionira pobidu u poslidnjem kolu jesenjeg dila takmičenja u Super ligi Srbije, bile su bolje od Putara iz Niša s 8:0 (3.376:2.992).

Pojedinačno: **I. Molnar – Bajin 1:0 (543:467, 4:0); Vilov – Kandić 1:0 (577:539, 3:1); I. Tot – Đorđević 1:0 (564:473, 3:1); Radojević – Šašić 1:0 (515:504, 2:2); Santo – Milojković 1:0 (606:495, 4:0); Joković – Nikolić 1:0 (571:514, 4:0)**.

Brez pogriške

Brez pogriške igraje odbojkaši Spartaka, bili su bolji i od Dinamo iz Pančeva s 3:0 (25:13, 25:18, 25:18), i tako ostali u trki za prvo misto u selidbu u viši rang takmičenja.

Spartak: **Kužić 1 (1 as), Radulović, Janačkov 4 (2 bloka), Vidakov (libero), Janjić 7 (2 bloka, 1 as), Šleiher, Banović, Konkolj 1, Marković 7, Faćol 3 (2 asa), Kecman 15 (2 asa), Radović 8 (1 blok)**.

Gol manjka na Marakani

Nisu uspili fudbaleri Spartaka da prođu u polufinale Kupa Srbije, bolja je bila Zvezda sa 3:2. Iako su domaći bili favoriti, uspili su „golubovi" dosta namučit Zvezdu.

Dobro su se držali, smanjili sa 2:3, a u poslidnjim minutima nije bilo svedno domaćinu na Marakani. Najbolji u ekipi Spartaka bio je **Predrag Mijić** koji je dao obadva gola

Spartak: **Jovanić, Puškarić, Popović, Oletu, Šarac, Milanković (90. Nosković), Mijić, Veselinov, Torbica, Bošković (59. Mirić), Janjuš (78. Puhalak)**.

HOROSKOP ZA DECEMBAR

OVAN: Povoljne okolnosti na poslu uticaće na dovršavanje ranije započeti stvari, a postoji i šansa za dobijanje javnog priznanja za svoj trud. U vičitoj trki za poslom, zanemarićete voljenu osobu, pa će vaš emotivni život bit prazan. Čerez napregnutog nervnog sistema tribaće vam više opuštanja i odmora.

BIK: Funkcionisaćete dobro na poslovnom planu, pa ćete postić sve što zamislite, čak i više od tog. Puno lipi trenutaka i radosti očekiva vas i u ljubavi, čerez tog što vam partner sprema prijatno iznenađenje, al i vi njemu. Mož bit malo problema sa srcom.

BLIZANCI: Da se iz krize izvučete na najbolji mogući način, moraćete se ponašat diplomatski i bit spremni na pravljenje kompromisa. Što se ljubavi tiče, spontana avantura vreba u potaji... Svi zdravstveni problemi samo su poslidica pritiravanja u ilu i piću.

RAK: Divno ćete se osićat i fantastično izgledat. Poslovni saradnici će po svaku cinu nastojat izbacit vas iz takta, al njim to neće poć za rukom. Ipak, ovaj misec je u znaku romantične ljubavi, el maštanja o njoj. Što se zdravlja tiče, dobro ćete se osićat.

LAV: Završićete gomilu sitni poslova šta su vas opterećavali, a kako je naglašena vaša moć da drugima prinesete znanje shodno tome ćete i činit. Srićniji pripadnici znaka uživaće u zagrljaju voljene osobe, a oni drugi maštat o tom. Probajte vitaminskom terapijom privazić malaksalost.

DIVICA: Čerez tog što niste zadovoljni razvojom događaja na poslovnom planu i smatrate da zaslužujete bolji poso razmišljaćete o tom kako da ga prominite. Emotivni partner će pokušat odobrovoljit vas sitnom pažnjom el poklonom. Mož izdoć do problema sa kičmom el srcom.

VAGA: Bićete nestrpljivi u želji da krenete u nove podufate i tako trenutno savladate finansijsku krizu. Premda vam triba malo topline u ovim zimskim danima, odnosi sa emotivnim partnerom će još više zaladnit. Mogući zdravstveni problemi imaće veze s organima za varenje.

ŠKORPIJA: Okončaćete važan poslovni projekat, što će vas činit zadovoljnim i inspirisat na otpočinjanje čega novog u vašem životu. Nekome će poć za rukom da na velika vrata uđe u vaše srce i dušu. Zubi i kosti su slaba tačka vašeg organizma.

STRELAC: Nećete moć požalit se ni na poso ni na zaradu, jel će se sve odvijat na više nego zadovoljavajuć način. Bićete inertni i nedovoljno aktivni na emotivnom planu. Zdravlje će bit relativno dobro, ako se izuzmu problemi vezani za kilažu, al i to se mož rišit.

JARAC: Nalazite se u situaciji kad je taktičnost potribnija neg ikad. Budite uporni, al i odmireni, jel ćete samo tako ostvarit zadovoljavajuće rezultate. Tušta lipi trenutaka nalazićete u zagrljaju voljene osobe. Nastupa poboljšanje zdravlja.

VODOLIJA: Kreativna mašta pomoće vam u postizanju zavidni poslovni rezultata, al se prvo morate izborit sa glavnim neprijateljom - vašom sujetom. Pokušajte manje divanit, a više „radit", jel u protivnom možte pokvarit lip emotivni period u kojem se nalazite. Sve što se tiče zdravlja vezano je za ilo.

RIBE: Na poslu se nalazite prid mnoštvom značajni promina i ne dozvolite sebi da „uprskate stvar". Ukoliko ste u emotivnoj vezi, nemojte pokvarit lipe trenutke glupostima. Probleme sa kukovima, žućnom kesom, išijasom, reumatizmom prevencijom možte, ako ne spričit bar ublažit.

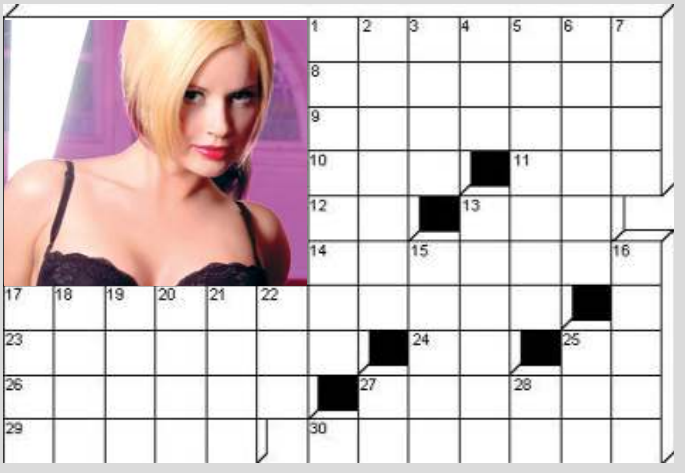
Dragan Tovarišić

UKRŠTENE RIČI

VODORAVNO: 1. Osoba šta podmeće požare; 8. Vrsta kreveta; 9. Stari vojnik; 10. Ekološki (skr.); 11. Lična zamenica; 12. Nota solmizacije; 13. Cilokupna; 14. Naučenjak o ikonama; 17. Naša pivačica na sliki; 23. Odveć; 24. Jedinica za električnu otpornost; 25. Obilužje za prirodni logaritam; 26. Majuri; 27. Srušit; 29. Najčešća biljka; 30. Ljubavno pisništvo;

USPRAVNO: 1. Poprilično veliko; 2. Dabome, naravno; 3. Vrsta štampe; 4. Mlad konj, omak; 5. Naš pivač, Bojan; 6. Vrsta južnog voća; 7. Žensko ime; 13. Slikat kamerom; 15. Težak metal; 16. Mastilo; 17. Vadit mliko iz vimena; 18. Pripadnik starog naroda, Obar; 19. Žensko ime; 20. Proždrljiv; 21. Udubljenje u zidu; 22. Ubilužite: IKI; 25. Sredstvo za ličenje bolesti; 27. Svojeručno (skr.); 28. Upitna ričica.

Dragan Tovarišić

RIŠENJE IZ PROŠLOG BROJA:

VODORAVNO: ticat se, adrenjak, njin, KS, atakeri, s, Cerar, AB, Rama, kafa, svati, et, Ivo, prisutan, nararić, Pešta, andrak, Boškov.

Bunjevački nacionalni praznici:

2. februar „DAN VELIKOG PRELA”

23. februar „Dan izbora prvog Nacionalnog saveta”

15. avgust, „DAN DUŽIJANCE”

25. novembar,
Dan održavanja Velike narodne skupštine Srba, Bunjevaca i ostali Slovena 1918. godine u Novom Sadu

Radio emisije na bunjevačkom jeziku „Bunjevačka rič”

Radio Novi Sad
100 MHz - petkom od 22.00 - 22.30

Radio Subotica
89,6 MHz - subatom od 20.00 - 20.30

Radio „Trend” - Bačka Topola
97,8 MHz - nediljom od 12.00 - 12.30

Radio Sombor
97,5 MHz - nediljom od 14.00 - 14.30

TV emisija na bunjevačkom jeziku „SPEKTAR”

Televizija Novi Sad - II program
subatom od 15.30 - 16.00,
repriza je svake druge subate

BUNJEVAČKA SVEČANA PISMA

PODVIKUJE BUNJEVAČKA VILA

PODVIKUJE BUNJEVAČKA VILA
IZ OBLAKA RAŠIRILA KRILA
OJ BUNJEVČE PROBUDI SE SADA
STAREŠINO SUBOTICE GRADA

MENE MATI UČILA PIVATI
PIVAJ SINE DA BUNJEVCI ŽIVE
NEK NAM ŽIVI NAŠA MILA BAČKA
TAMBURICA, PISMA BUNJEVAČKA

NE ZOVEMO SAMO BOGATAŠE
VEĆ I DRUGE STANOVNIKE NAŠE
JA SAM SINAK SUBOTICE GRADA
NE DAM VIŠE DA MOJ NAROD STRADA

Funkcionisanje NIU „BUNJEVAČKI INFORMATIVNI CENTAR” pomažu:

MINISTARSTVO KULTURE REPUBLIKE SRBIJE

POKRAJINSKI SEKRETARIJAT ZA INFORMACIJE AUTONOMNE POKRAJINE VOJVODINE

